STRIPSCHRIFT

GERRIT DE JAGER
KEN BROEDERS

NUMMER 435 * €7,00

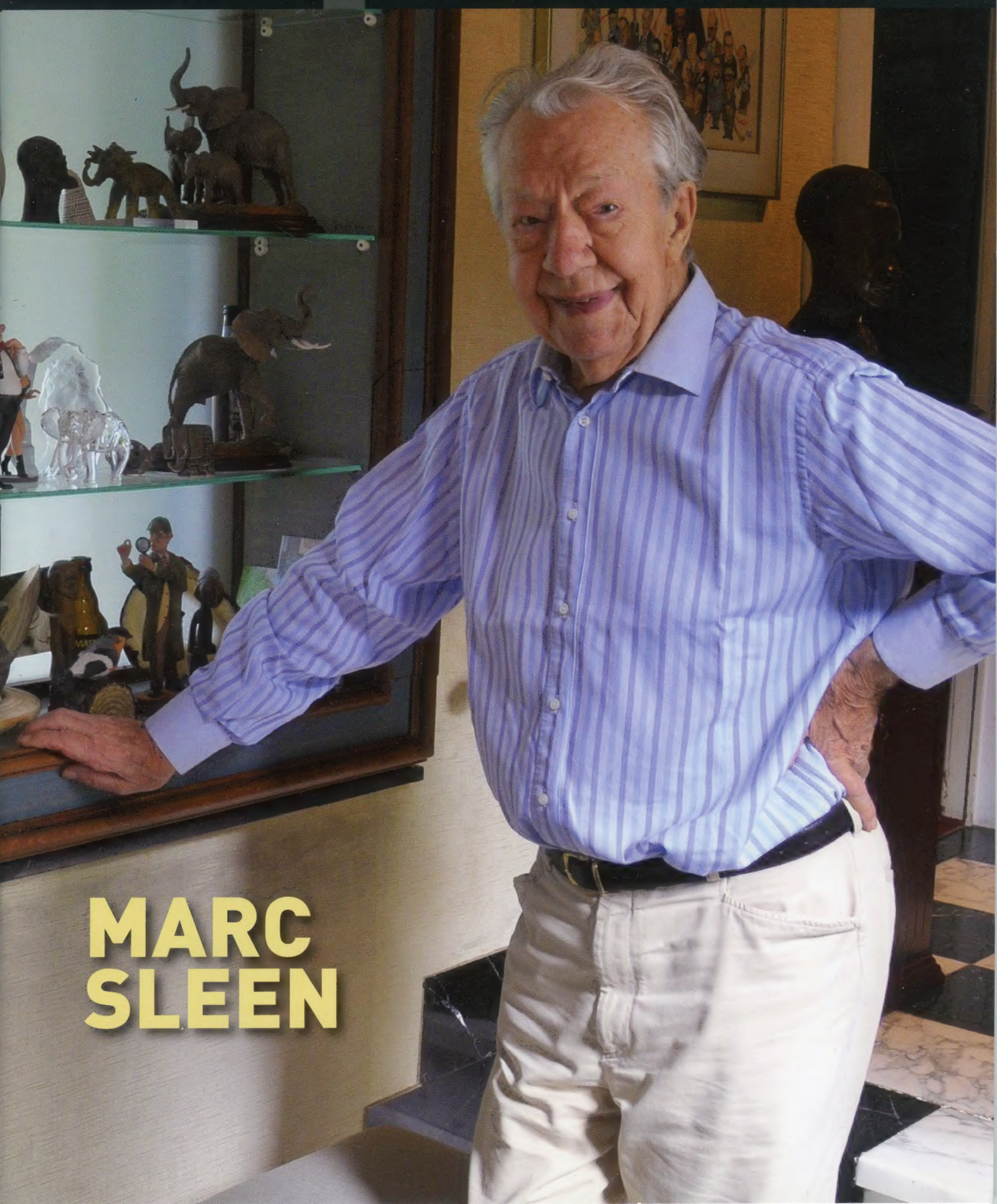

MARC SLEEN

REDACTIO

De digitale stripuitgave staat nog in de kinderschoenen. In Japan en de Verenigde Staten lopen al tal van initiatieven, maar ook in die landen is het eigenlijk nog grotendeels braakliggend terrein. Dat geldt helemaal voor Europa, al komen daar langzaamaan wel wat projecten van de grond.
Zo kondigden de Vlaamse uitgeverijen Standaard en Ballon Media aan in 2014 e-Strips te lanceren, een digitaal platform voor beeldverhalen. In samenwerking met gespecialiseerde bedrijven als Crius en iMinds Mix wordt het platform straks ook toegankelijk voor strips van andere uitgeverijen; ook die niet meer op papier verkrijgbaar zijn.
Eerder al kondigde het Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde de digitale bladen *Strike* en *Stroke* aan. Deze online striptijdschriften voor de tablet zijn bedoeld voor het hele gezin *(Strike)* of de gevorderde lezer *(Stroke)*.
In Nederland blijft het vooralsnog stil. Welke uitgever zal hier als eerste voluit de strijd durven aangaan met het papieren album en de traditionele verkoop- en distributiekanalen? Interessant wordt ook de vraag met welk renderend digitaliseringsplan uitgeefconcern Sanoma op de proppen komt naast de klassieke stripbladen *Donald Duck* en *Tina*. Gaan de Ducks de *cloud* in? Komen er apps? Er staat ons nog wel wat te wachten in 2014.
Tot volgend jaar!

INHOUD

2 **ACTUA**

12 **MARC SLEEN**
Geert van Gheluwe

20 **KEN BROEDERS**
Jona Lendering

24 **GERRIT DE JAGER**
Dik Rondeltap

26 **STRIPS!**
Rik Spanjers

27 **LIEVE LEZERS**
Peter Breedveld

28 **MARQ DENKT**
Marq van Broekhovenn

30 **DE BOVENTOON**

41 **HEINZ SERVICE SPREAD**

OMSLAG

De foto op het omslag is gemaakt op 21 augustus 2012 door Karin Ceulemans van Jakari Productions. Zij had wat actuele foto's nodig in verband met een publicatie rond de 90e verjaardag van Marc Sleen.
De vitrine waar hij voor staat zie je meteen als je zijn prachtige villa aan de rand van Brussel binnengaat. Ze staat vol met herinneringen aan zijn safari's, maar ook met Nero-parafernalia en speciale prijzen.
Karin Ceulemans: 'Toen ik daar was praatten we eigenlijk meer over de dieren en zijn safari's dan over Nero, omdat zijn grote liefde nog steeds natuur en dieren is.
In de jaren 1970 had hij een echt jachtluipaard in zijn tuin. Daar ging hij dan mee wandelen... brrr... Op foto's die hij me liet zien knuffelen ze en was dat beestje helemaal niet gevaarlijk, maar ja, het blijft een wild dier, natuurlijk. Vroeger kon dat blijkbaar allemaal...'

FOTO JAKARI

FOTO ROBIN SCHOUTEN

Fred de Heij wint Stripschapprijs 2014

De Stripschapprijs 2014 gaat naar Fred de Heij (Amsterdam 1960). Dit heeft Het Stripschap bekendgemaakt. De Heij timmert momenteel stevig aan de weg met de stripserie *Haas*, op scenario van Rob van Bavel met wie hij al vier albums maakte en waarvan een vijfde avontuur momenteel in *Eppo* wordt voorgepubliceerd.

De Heij houdt er een zeer divers oeuvre op na. Na zijn studie aan de Gerrit Rietveld Academie in 1983 te hebben afgerond, vindt hij werk als illustrator van kinderboeken. Het blijkt niet zijn passie om ondermeer figuren als *Bolke de beer* zoetsappig neer te zetten. Striptekenen is meer zijn ding en vanaf de jaren 1990 tekent en illustreert hij meestal korte verhalen voor tijdschriften als *Donald Duck*, *Taptoe*, *Kuifje*, *Incognito*, *Tina*, *Wordt Vervolgd* en *Penthouse Comix*. In deze laatste categorie blijkt hij een meester. Als bewonderaar van Milo Manara weet hij expliciete seksscènes beeldend op te tekenen. Dat type werk en veel geweld toont hij ook in zijn eigen tijdschrift *Filo* met een gewelddadige clown in de hoofdrol. Die verhalen schrijft hij onder zijn pseudoniem Emiel Jansens.

In 2005 gaat De Heij een samenwerking met Ger van Wulften van uitgeverij Xtra aan. In datzelfde jaar verschijnt het album *Afgezaagd*. Later wordt deze uitgave gevolgd door albums met ouder werk uit ondermeer *Tina (De Zeemeeuw)* en zijn eigen stripmagazine *Pulpman (Phinny, De schuilplaats)* met ruimte voor porno, geweld en horror. Tussen 2009 en 2012 verschijnen van *Pulpman* maar liefst vijftien nummers. In dit blad rekent hij en passant nog even af met zijn verleden en *Bolke de beer* in de strip *'t Landje*; Bolke wordt aan het spit geregen en dient als smakelijke maaltijd. Ook uitgeverij Divina brengt enkele erotische albums van hem uit waaronder *Feestelijke hoogtepunten*. In 2009 verschijnt de eerste aflevering van *Haas*, over een verzetsstrijder in Brabant in de Tweede Wereldoorlog, in het tijdschrift *Eppo*.

De commissie van de Stripschapprijzen met daarin onder anderen Paul Teng, de winnaar van 2013, omschrijft De Heij als een expressieve tekenaar die alle middelen die de realistische tekenaar ter beschikking staan gebruikt om de lezer mee te slepen in zijn verhaal. Fred de Heij ontvangt zijn prijs op zaterdag 8 maart 2014 tijdens De Stripdagen in Gorinchem. TdK

→ SUVAAL

SOMMIGE OMSLAGEN ZIJN ZO BEROERD! ZELFS DE BESTE STRIPS KUN JE DAAR NIET MEE VERKOPEN!
EN JIJ WEET NATUURLIJK WEL HOE JE EEN GOED VERKOPENDE OMSLAG MAAKT?
LEUK DAT JE ER NAAR VRAAGT!

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIPCOLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Striptekenles voor de jeugd

Met albums en boeken over striptekenlessen is inmiddels wel een plank te vullen.
De nieuwste loot aan de stam is *20 avonturen van Pim, Pam & Pluis + striptekenles* (Strip-2000, ISBN 978-90-70060-41-1, 48 pagina's, kleur, €8,95) van Gerard Leever.
Een wat omslachtige titel om aan te geven dat de stripgrappen in het album worden afgewisseld met tekenlessen. De strips gaan over de jongen Pim, het meisje Pam en de muis Pluis die goed blijkt te kunnen tekenen en de striptekenlessen verzorgt (of is het toch Leever zelf die in het album opduikt?).
De combinatie tekentips met 1-paginagrappen werkt goed in deze kinderstrip. De strip en tekenlessen stonden eerder in het educatieve jeugdblad *Roetsj!* van uitgeverij Zwijssen. Doelgroep is de lagere-schooljeugd, maar laat het maar aan 'veteraan' Leever *(Oktoknopie, Suus en Sas, Dik van Dieren, het Felix Flux Museum)* over om er een verzorgde en humoristische serie van te maken die ook oudere lezers zal aanspreken. RS

Strips2Go gaat als 'glossy' verder

In augustus verscheen het eerste nummer van de stripkrant *Strips2Go*. Het blad dat manga, comics en de Europese strip verenigt en strips afwisselt met interviews en columns ging voortvarend van start met een 72 pagina's tellende krant. Oprichter Jan Schuring – ook de man achter de gelijkvormige krant *Hobbyjournaal* – heeft inmiddels ervaren dat de stripwereld wel wat anders in elkaar steekt dat die van de creatieve hobbyist: 'Het strippubliek is taai en kritisch. Daar waar er foutjes in het blad staan, krijg ik die ook meteen te horen. En van de verkoop had ik meer verwacht. We hebben plannen om die te stimuleren. Ik ben bij voorbeeld bezig om de Ako te bewegen het blad te verkopen. Ook wil ik meer aan merchandising gaan doen en het blad in combinatie met door mij zelf uitgegeven albums gaan verstrekken.'
Nummer 2 dat eind september verscheen, kende nog altijd een oplage van 10.000 exemplaren. Redacteur en stripmaker Marissa Delbressine verwacht dat het blad nog wat tijd nodig heeft. 'We hebben primair tot doel jong Nederlands en Vlaams striptalent een betaald podium te bieden. We deden in het begin een oproep aan onder andere de BNS – Beroepsvereniging Nederlandse Stripmakers – met de vraag wie er mee wil werken; dat leverde al aardige reacties op. We hebben nu ook eindelijk een plaats waar Nederlands mangatalent zich kan profileren. Ik ben zelf redelijk bekend in de wereld van anime en manga; dat moet mooie resultaten opleveren.'
Het eerste nummer bevat een paginagroot interview met Romano Molenaar. Meer dan geslaagde stripbijdragen zijn er van Ranjit Dommissie (tekeningen) en Gert-Jan van Oosten (scenario) die de strip *Ace* maken en van Marlon Teunissen die *Robo City* tekent. Meer bekende namen in het blad zijn John Heijink *(Kapitein Kreiss)*, Maaike Hartjes (met een verstripte beschrijving van de Animecon 2013) en de al genoemde Marissa Delbressine die op scenario van Anne Delseit de thriller *Streets of Europe* maakte. In het derde nummer (verschenen tijdens Stripfestival Breda) staan Bart Proost en Barcas *(Alexander de Grote)* en Floor de Goede in het blad. Voorlopig houden Delbressine en Schuring de moed er nog in: 'We geloven in het blad maar de koper bepaalt uiteindelijk ons succes.' Inmiddels is besloten om het krantenformaat in te wisselen voor een 'glossy magazine'. Nummer vier – nu in voorbereiding – zal in deze nieuwe jas verschijnen. *Strips2Go* is nog op verschillende verkooppunten in Nederland verkrijgbaar voor €1,95. Op *www.strips2go.nl* is het blad ook online verkrijgbaar. TdK

Eerbetoon aan Jan Kruis in glossy

Na de succesvolle *Bommel-glossy* kon een vervolg niet uitblijven. Dit keer was het de 80-jarige Jan Kruis die in het zonnetje werd gezet middels een eigen glanzend magazine. Met een achternaam als Kruis kun je als redactie ook veel beter uit de voeten. Zo staat er in het blad een Kruisverhoor (afgenomen door ex-Jakhals Frank Evenblij), een Kruistocht (over de striphistorie van de jubilaris), een strip- Kruisbestuiving (waarin Jan Kruis en Opa elkaar treffen op een bankje in het park) en een – jawel! – Jan Kruiswoordpuzzel!

Verder is het een lezenswaardige bundeling van gesprekken en beschouwingen. Vrienden en strip-oudgedienden zoals Dick Matena, Martin Lodewijk, Jan van der Voo en Thé Tjong-Khing – deze laatste duikt op in een tweegesprek – halen herinneringen op. Daarnaast komt een aantal verzamelaars aan het woord en staat er een niet te vermijden interview in met Joop (en Beppie) Wiggers, de eerste uitgever van *Jan, Jans en de kinderen* en vrienden voor het leven van de familie Kruis. Een belangrijk deel van die familie mag zelf ook de *catwalk* nog even op in een *fashion fotoshoot*. Naast de nestor zelf en vrouw Els, poseren ook dochters Leontine en Andrea en de kleinkinderen op het erf van de boerderij in woonplaats Mantinge. Vanwege de jaren geleden verkochte rechten aan uitgeverij Sanoma bevat de glossy geen strips van *Jan, Jans en de kinderen* en de Rode Kater is ingewisseld voor de Grijze Poes. Wel staan er afleveringen in van *Kwynk* en diverse door andere tekenaars gemaakt strips als eerbetoon aan de meester. Naast een reguliere slappe-kafthandelseditie (€6,95) is er ook een hardekaftversie met extra strippagina's (€19,95) en zonder reclame, alsmede een luxe genummerde en gesigneerde editie inclusief dvd met interviews en een speciaal gemaakte animatie (€49,95). TdK

De Rode Reeks
van Paulus de boskabouter
is compleet!

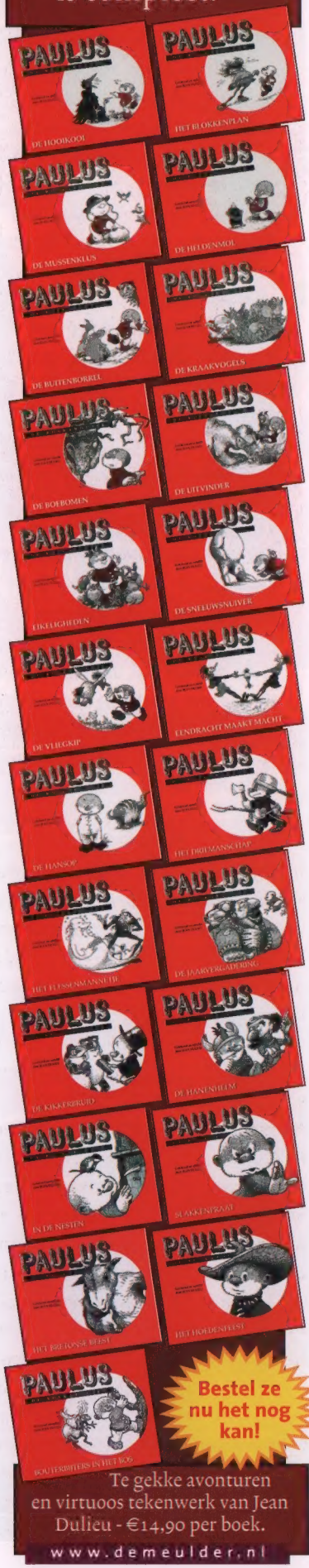

Bestel ze nu het nog kan!

Te gekke avonturen en virtuoos tekenwerk van Jean Dulieu - €14,90 per boek.

www.demeulder.nl

Fellini verfilmde zijn cartooneske wereld

De Italiaanse filmregisseur Federico Fellini begon zijn carrière als tekenaar. Als jongetje in Rimini, de badplaats van Rome, verslond Federico de Amerikaanse superheldenstrips. Flash Gordon en vooral magiër Mandrake bleven hem fascineren. Bijna twintig jaar verdiende hij zijn brood met het tekenen van spotprenten in Italiaanse kranten en filmposters. De vijfvoudig Oscar-winnaar – vier voor films en één voor zijn oeuvre – schetste de hele dag en tekende zodra hij een verhaal had het scenario.

Hoe belangrijk die tekeningen zijn, bleek op de recente grote Fellini-expositie in het Amsterdamse Eye. Volgens Sam Stourdzé, die de tentoonstelling samenstelde en de catalogus *Fellini* (Amsterdam University Press, ISBN 978-90-896-4582-1, 160 pagin's, sk, €34,95) maakte, is die cartooneske benadering van de werkelijkheid namelijk terug te vinden in de films. Veel van de situaties en personages zijn hoewel ze vaak fantastisch lijken, niet verzonnen, maar ontleend aan de werkelijkheid.

Fellini maakte ook een kleurrijk en fascinerend dromenboek. Jaren zette hij zodra hij wakker was die dromen direct op papier. Ze vormden de basis voor de gesprekken met zijn psychotherapeut. Vrouwen zijn dominant aanwezig in de dromen van de flamboyante cineast en in zijn films. Hij had een voorliefde voor voluptueuze Rubensvrouwen.

Marcello Mastroianni mag dan de protagonist van veel Fellini-films zijn, al zijn films draaiden om de vrouw als mysterie. In *La dolce vita* zegt Mastroianni tegen Anita Ekberg, die dicht tegen hem aan danst: 'Je bent de eerste vrouw van de schepping. Moeder, zuster, minnares, vriendin, engel. Duivel, aarde, huis. Dat ben je, een huis.'

De liefde voor rondborstige vrouwen deelde Fellini met tekenaar Milo Manara. Manara verstripte de posters van alle Fellini-films. Samen maakten ze twee strips. *De reis naar Tulum* en *De reis van G. Mastorna*. Tot een verfilming kwam het niet. Mastorna ging over het leven in het hiernamaals, door de ogen van een man die op reis overlijdt, maar dat niet doorheeft. In de catalogus van Stourdzé krijgt ook het werk van Fellini als tekenaar waardering.

EvdH

Rechtbanktekeningen als leerobject

Dat er dit jaar in het Persmuseum in Amsterdam een aparte tentoonstelling – *Verdachte portretten* – van rechtbanktekeningen was, is geen toeval. Hoewel de camera heel voorzichtig terrein wint in de rechtszaal is het nog altijd de tekenaar die de lezer van krant, website of tijdschrift schetsend in beeld brengt hoe de officier van justitie of de rechter, maar in de meeste gevallen de verdachte, erbij zit. Het vak rechtbanktekenaar heeft zelfs een *boost* gekregen door de vele spraakmakende rechtszaken van de laatste jaren.

Felix Guérain is één van de bekendste rechtbanktekenaars in Nederland. Schrijver Ron Goudzwaard schreef een boek over zijn vak (*Tekenen en illustreren met Felix Guérain – Het geheim van de rechtbanktekenaar*, Tirion Art, ISBN 978-90-4391-535-9, 96 pagina's, kleur, sk, €16,95). Het bijzondere aan deze uitgave is dat het niet louter een overzicht biedt van Guérains tekeningen maar dat zijn vak ook wordt uitgelegd. Zo is er een instructiegedeelte waarin veel aandacht is voor elementaire zaken zoals tekenen in perspectief, de materialen (denk aan type penseel, hardheid potlood en soort gum), het aanbrengen van schaduwpartijen, het spannend maken van de compositie en natuurlijk de kunst van het weglaten. Daarnaast is er in het boek aandacht voor Guérains motivatie, zijn liefde voor musici en zijn andere tekenopdrachten, zoals het maken van tekeningen bij managementsessies. Schrijver Goudzwaard schreef het boek als geheel in de ik-stijl – die van Guérain voor alle duidelijkheid – wat het boek een persoonlijk tintje geeft. TdK

Writers Unlimited Winternachten

Van donderdag 16 tot en met zondag 19 januari 2014 vindt het internationale literatuurfestival Writers Unlimited Winternachten plaats in 's-Gravenhage. Ook enkele gerenommeerde stripauteurs maken daar hun opwachting. Milo Manara is twee dagen aanwezig op het podium. De Italiaanse stripauteur is vooral bekend van zijn erotische strips die tegelijkertijd als pulp en als grafische romans worden beschouwd. Op zaterdagavond is het publiciste Hassnae Bouazza die Manara aan de tand voelt over zijn favoriete fragmenten uit films, documentaires en tv-programma's.

Op zondag is het *Stripschrift*-columnist Peter Breedveld die in gesprek gaat met Manara en de gedachten achter zijn uitgebreide stripproductie ter sprake brengt.

Overkoepelend thema is *De grenzen van het betamelijke*. Breedveld ondervraagt in dit kader op zaterdagavond ook de tekenaars Theo van den Boogaard en Rudolf Kahl. Hoe kijken zij aan tegen het overschrijden van grenzen? Zowel Kahl als Van den Boogaard waren en zijn niet terughoudend als het gaat om het benoemen en bespreekbaar maken van taboes. Kahl door de Duitse kant van het verhaal van de Tweede Wereldoorlog te vertellen, Van den Boogaard door de revolutionaire wijze waarop hij seks in beeld bracht met bij voorbeeld zijn *Sjef van Oekel*-strips. Vrijwel alle activiteiten vinden plaats in Theater aan het Spui.

Zie ook de speciale aanbieding voor lezers van *Stripschrift*, rechts op deze pagina! TdK

Meer info: *www.writersunlimited.nl*

ADVERTENTIE

STRIPSCHRIFT-AANBIEDING

NU MET KORTING NAAR WRITERS UNLIMITED WINTERNACHTEN FESTIVAL 2014

Met onder veel meer:

GRAPHIC NOVELS: MILO MANARA meets Peter Breedveld
op zondagmiddag 19 januari
Je betaalt slechts € 12,50 i.p.v. € 15,- O.V.V. SPECIALE CODE STR2001

SATURDAY NIGHT UNLIMITED met o.a. MILO MANARA, RUDOLF KAHL en THEO VAN DEN BOOGAARD op zaterdagavond 18 januari
Je betaalt slechts € 22,50 i.p.v. € 28,50 OV.V. SPECIALE CODE STR1901

Kijk op **www.writersunlimited.nl** voor meer informatie en tickets.

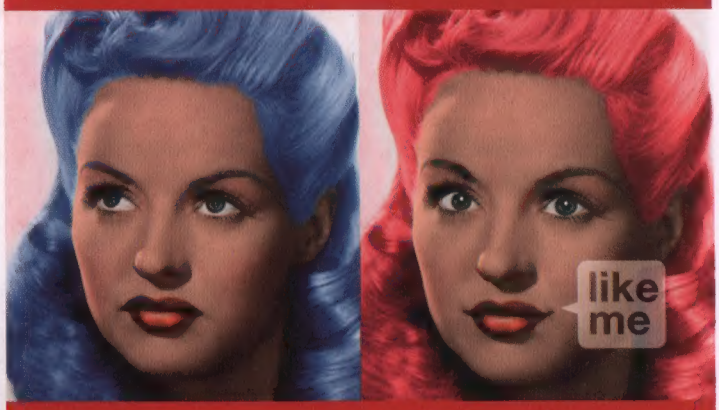

writers unlimited

winternachten festival den haag literatuur muziek film

do 16 t/m zo 19 januari 2014 theater aan het spui | filmhuis den haag

Nieuw Frans blad laat van zich horen

Kaboom – Magazine de Bande Dessinée is een ambitieus nieuw Frans tijdschrift over strip en manga. Deze ambitie lijkt de redactie ook waar te kunnen maken. In het tweede nummer staan niet alleen interviews met groten als Ted Benoit en Brian K. Vaughan, ook is het *Kaboom* gelukt om een groot aantal grootmeesters van de Japanse stripkunst te interviewen. Hoewel een deel van de lezersharten niet sneller zullen gaan kloppen van Noiki Urasawa, Takehiko Inoue, Taiyou Matsumoto en Yoshihiro Tatsumi, het is een ware prestatie om zoveel van de groten uit Japan voor één editie van een tijdschrift te kunnen bevragen. Nu maar hopen dat *Kaboom* deze kwaliteit weet vast te houden. RSp

ADVERTENTIE

€ 44,95
per stuk

Nu verkrijgbaar

Hermanus
Mister H

3-D sculpturen van verbronsd tin

De Ontdekking

De Beschouwing

De Verwondering

Bestellen via internet: www.thyade.nl/webshop/sculpturen/
of direct te koop bij

Galerie THYADE kleurrijk creatief eigentijds

Kleine Beer 17 Rotterdam
Alexandrium I - 010-4506362
www.thyade.nl

In samenwerking met Crazie Dutch Men en Herman van Veen Studios

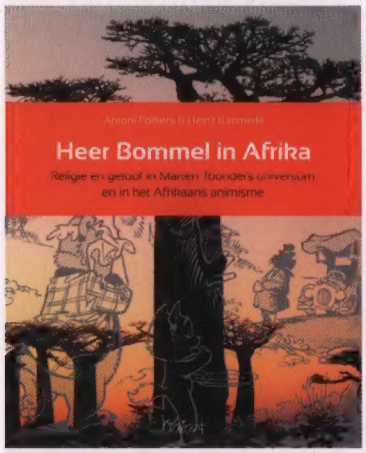
Antoni Folkers & Heinz Kimmerle
Heer Bommel in Afrika
Religie en geloof in Marten Toonders universum en in het Afrikaans animisme

Klein standaardwerk over Bommel en Afrika

Het oeuvre van Marten Toonder is doordesemd van esoterie. Religie, geloof en spiritualiteit worden zowel expliciet als impliciet aan de orde gesteld. Toonder is onder meer beïnvloed door het specifiek door Ierland beleefde rooms-katholicisme, het boeddhisme met de wet van oorzaak en gevolg, en reïncarnatie. In het kleurrijke essay *Heer Bommel in Afrika – Religie en geloof in Marten Toonders universum en in het Afrikaanse animisme* (Garant, ISBN 978-90-4412-997-7, 112 pagina's, sk, €20) gaan de auteurs Antoni Folkers en Heinz Kimmerle de diepte in om te onderzoeken welke plek het Afrika beneden de Sahara heeft binnen de verhalencyclus van Heer Bommel en zijn entourage. Uitgangspunten waren het magische krachtenspel in de onderlinge verhoudingen – Heer Bommel tegen de rest van de wereld – en het binnen het denkraam van Heer Bommel te plaatsen animisme, de bezieling van de natuur en zijn verschijnselen.
De conclusie van beide onderzoekers is duidelijk: Heer Bommel in het gezelschap van zijn jonge vriend Tom Poes is slechts een paar keer gesignaleerd in een soort Afrika (zie: *Tom Poes en Mom Bakkesz*) om grootse daden te verrichten. Binnen de hoofdstukken is onderscheid gemaakt in de zienswijze van Heer Bommel en het culturele erfgoed in de landen beneden de Sahara. In de reeks boeken over Toonder misstaat dit kleine standaardwerk zowel naar vorm als naar inhoud geenszins. Er is aandacht voor helder proza. RB

Catawiki start verzamelmagazine

Verzamel- en veilingsite Catawiki komt met een eigen papieren tijdschrift in een tijd waarin de bladenmarkt in een diepe crisis zit: *Catawiki Magazine*. Directeur René Schoenmakers is van mening dat verzamelaars vooral houden van tastbare dingen; een tijdschrift hoort daarbij. Het blad verschijnt vier keer per jaar en is een bundeling van artikelen en interviews. Het eerste nummer bevat ondermeer een interview met televisiepresentator Valerio Zeno over zijn verzameling sportschoenen, een artikel over het verzamelen van kotszakken en er komt een verzamelaar aan het woord over zijn collectie eerste nummers van bladen; hoe toepasselijk! Vaste columnist is Aaf Brandt Corstius.

Het magazine gaat in een oplage van 70.000 exemplaren vier keer per jaar verschijnen en kost in de winkel €4,95. Abonnee worden kan ook: Catawiki stunt door de eerste jaargang tegen verzendkosten (€1,95) weg te geven. Er zijn ook plannen om een Engelstalige versie te maken. Niet onverstandig want wereldwijd zijn er al bijna 120.000 Catawiki'ers en bijna 40 procent van de omzet komt inmiddels uit het buitenland.
Catawiki is vijf jaar geleden gestart als een online verzamelplatform. Vanaf 2011 organiseert de website veilingen. Die nemen een steeds grotere vlucht. Er worden er nu al wekelijks zo'n twintig gehouden, in thema variërend van stripboeken, whisky, keramiek tot aan oldtimers. Ook de speciale veilingen over bij voorbeeld Willy Vandersteen, the Beatles of Gerard Reve trekken veel online-bekijks en -biedingen. Een ander opvallend initiatief was de (tijdelijke) opening van de *pop-up stores* in Amsterdam en Antwerpen. Daarnaast organiseert Catawiki de verkiezing European Collector of the Year. Het succes wordt bevestigd door het in dit najaar winnen van de titel 'Beste website van het jaar 2013' in de categorie Communities en Sociale netwerken. TdK
Meer info: *www.catawiki.nl/magazine*

→ FLITSEN

➲ Dargaud maakte twee edities van *Murena 9*. Een gekuiste versie en een speciale uitgave in harde kaft met een andere omslagtekening, waarin niet alleen het geweld en de seks onverbloemd wordt getoond, maar dat ook een extra dossier bevat. Het omslag sierde ook de flyer van de kortlopende expo in het Belgisch Stripcentrum over dit album die liep tot 1 december. ➲ Het Zweedse strip-informatietijdschrift *Bild & Bubbla* wijt een belangrijk deel van haar najaarsnummer 196 aan Tove Jansson van wie volgend jaar het honderdste geboortejaar wordt gevierd. Jansson was een Zweedse kinderboekenschrijfster en illustratrice die in 2001 overleed. Haar bekendste creatie was *Moem*. ➲ Nummer 227 van het Duitse tijdschrift *Die Sprechblase* besteedt een aanzienlijk deel van de inhoud aan de 90-jarige Stan Lee. Lee, die op 28 december 91 jaar wordt, is de bedenker van ondermeer *Spider-Man, The Hulk, The Fantastic Four* en *Daredevil*. ➲ *Algemeen Dagblad* is vlak voor de feestdagen met *De gouden collectie* van *Suske en Wiske* begonnen. Deel 1 werd als lekkermakertje gratis verstrekt waarna met een bon uit de krant en – tegen betaling van €3,95 – wekelijks een deel kan worden bijgekocht. De reeks is ook in één keer te bestellen, met een bonusalbum als lekkermakertje. ➲ Ook Lecturama probeert nog een graantje van het Vandersteenjaar mee te pikken. Zij brengt een speciale *Suske en Wiske Top 40 collectie* met 'de mooiste verhalen van Willy Vandersteen'. Dat levert een tiental boeken op met in ieder boek vier verhalen. Bij het geheel wordt een speciale cassette geleverd. ➲ Niet uitgeverij Strip2000 gaat met de door Standaard gestaakte reeks *Figaro* verder, maar uitgeverij Saga. Deze stripserie van Steve van Bael, waarvan bij Standaard zes delen verschenen, wordt begin 2014 geherlanceerd met bestaande verhalen gevat in nieuwe omslagen. Later in het jaar komt er een nieuw avontuur. ➲ Wisten Régis Loisel en Serge le Tendre bij de reeks *Magasin general* al geen maat te houden en breidden zij de reeks steeds verder uit dan gepland, ook bij *Op zoek naar de tijdvogel – Voor de zoektocht* redden zij het niet hun verhaal in de

ADVERTENTIE

1989
25 JAAR
2014

UITGEVERIJ SHERPA

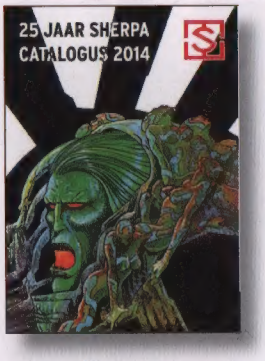

Catalogus verkrijgbaar vanaf medio januari 2014

In 2014 bestaat Sherpa 25 jaar! Dat vieren we met veel boeken en extra's! Signerende topauteurs, een luxe catalogus, 12 gratis boekenleggers, cadeautjes op de beursstand, verrassende Nederlandse primeurs en... de (her)uitgave van liefst 3 klassieke sciencefictionseries: *Ravian en Laureline*, *Luc Orient* en... *Lone Sloane*!

JAN Diosamante (Gal & Dionnet)
Luxe uitgave, kleur, € 49,95

FEB Capricornus 15 & 16 (Andreas)
Hardcover, kleur, € 24,95 p.s.

FEB De papieren tijger (De Jonge)
Luxe uitgave, kleur, € 24,95

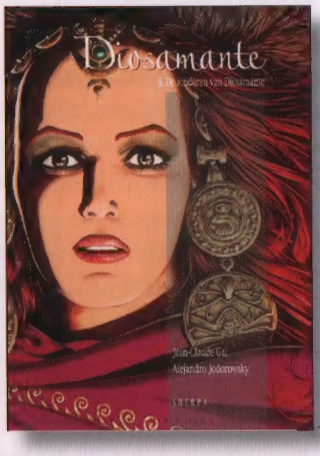

WIL JE NIETS MISSEN, KIJK DAN OP **WWW.SHERPA.NU** EN VOLG ONS OP **FACEBOOK.COM/SHERPASTRIPS**

FLITSEN

aangekondigde zes stripboeken af te ronden. Er staat een zevende album op stapel... ➲ In *Brabant Strip Magazine 197* wordt Hermann uitvoerig aan de tand gevoeld. Niet alleen door de interviewers zelf, maar Hermann beantwoordt ook van te voren aangeleverde vragen van collega-auteurs waaronder Paul Teng, Steven Dupré en André Juillard. ➲ Bij uitgeverij Vrijdag verscheen een nieuwe biografie van de hand van Ronald Grossey. Na de geschiedenis van Studio Vandersteen zorgvuldig te hebben ontleed is het nu de beurt aan Bob de Moor. Dat hij 'de rechterhand van Hergé' werd genoemd wordt helemaal duidelijk als je het omslag van het boek bekijkt: de heren staan daar gebroederlijk naast elkaar. Toch vreemd voor een boek dat alleen is gewijd aan De Moor. ➲ Dat het WK Voetbal eraan komt wordt ook steeds zichtbaarder in de stripwereld. Nu zijn het weer Gerrit de Jager en Peter de Wit die hun beste voetbalcartoons die zij maakten voor het tijdschrift *Hard Gras* bundelen in de uitgave *De grap is rond*. Het boek verschijnt in coproductie met De Harmonie en De Bezige Bij. ➲ Uitgeverij Don Lawrence Collection kondigt een heruitgave van het eerste *Storm*-verhaal *Commandant Grek* aan. Dit 0-nummer uit de serie wordt met een extra dossier in een harde- en slappe-kaftversie gebracht. Bij dezelfde uitgeverij debuteert Robbert Damen met deel 1 van *Guardian*, een strip die eerder in

Eppo werd gepubliceerd. ➲ Uitgeverij Saga kondigt voor 2014 twee nieuwe trilogieën aan. *De onschuldige schuldigen* (Anlor en Laurent Galandon) gaat over vier vrienden in een strafkolonie en *Ken Games* (Marcial Toledano en José Robledo) vertelt – maar dan afzonderlijk – ook het verhaal van vrienden, drie in dit geval, die een gezamenlijk geheim dragen. ➲ De laatste *Stripgids* van 2013 is een dubbeldik nummer van maar liefst 132 pagina's. Dit in Vlaanderen gratis verspreid blad bevat ondermeer vraaggesprekken met Neil Gaiman en Marc Legendre. De verschijningsfrequentie van het blad wordt vanaf heden iets teruggeschroefd. ➲ Medio volgend jaar verschijnt er een heruitgave van de portfolio's *Harley Collection* en *Cadillac Club*. De verhalen, nu ook in *Eppo* te lezen, komen onder de bundelnaam *Chroom* op de markt. ➲ Niemand minder dan Roy Thomas gaat de verhalen over *Roodhaar*, een nieuwe spin-off van de reeks *Storm*, schrijven. De tekenaar, Romano Molenaar, was al eerder bekend gemaakt. De verhalen gaan eerst verschijnen in *Eppo* dat daarmee weer een toppertje heeft binnengehaald ➲ In het weekend van 31 mei en 1 juni 2014 grijpt de twaalfde editie van Stripdagen Haarlem plaats. Ditmaal is Typex aangetrokken als maker van de huisstijl. De thema's zijn de Eerste Wereldoorlog, in 2014 honderd jaar geleden dat die uitbrak, en De Nieuwe Garde (nieuw Nederlands striptalent). Het is de laatste keer dat creatief directeur Joost Pollmann bij het festival is betrokken. Hij richt een afscheidstentoonstelling in met werk van de Duitser Henning Wagenbreth.

FOTO ANNETTE SCHALKERS

Pieter van Oudheusden 1957 - 2013

Voormalig *Stripschrift*-redacteur Pieter van Oudheusden is op maandag 11 november overleden aan de gevolgen van een hersentumor. Hij was een ware duizendpoot, met name binnen de wereld van het stripverhaal. Hij was betrokken bij diverse striptijdschriften en vertaalde zo'n duizend strips van onder meer *De Smurfen*, *Thorgal*, *Samber* en *Jonathan*. Verder schreef hij stripscenario's voor onder anderen Lian Ong (*Hartsgeheimen*, 1990), Maarten vande Wiele (*Het hoofd van de kunstenaar – 3 x bellen*, 2008) en Jeroen Janssen (*Een nachtegaal in de stad*, *Klaarlichte nacht* en *De wraak van Bakamé*). Ook Fred Marschall, Mario Boon, Michiel de Jong, Kim Duchateau, Eric Wielaert, Adri van Kooten en Jan Vriends profiteerden van zijn schrijverstalent.

Als kinderboekenschrijver, waar hij in 2002 een start mee maakte, was hij ook succesvol. Bij uitgeverij De Eenhoorn publiceerde hij meer dan tien boeken waarvan verschillende een prijs wonnen. Zijn eerste boek *Ik verveel me nooit* won een Vlag en Wimpel voor de illustraties van Goele Dewanckel en *Het mooie meisje* en *Mijn schaduw en ik* werden bekroond met de Vlaamse prijs De Boekenpauw. Dit jaar nog verscheen *Scherven van de hemel*, geïllustreerd door Stefanie de Graef.

Pieter van Oudheusden werd in 1957 in Puttershoek geboren. Hij studeerde aan de Rotterdamse Kunstacademie waar hij afstudeerde in Audiovisuele vormgeving en Projecten. In de jaren 1980 schreef hij voor een keur aan striptijdschriften en deed interviews met verschillende striptekenaars, schrijvers en kunstenaars. Tegelijkertijd gaf hij ook les aan de schrijversvakschool in Rotterdam. Vanaf het midden van de jaren 1980 startte hij bij *Stripschrift* als redacteur en een paar jaar later was hij grotendeels verantwoordelijk voor de restyling van het blad bij uitgeverij Vonk. Toen die nieuwe formule na een jaar geen vervolg kreeg, nam hij afscheid en richtte hij samen met Peter de Raaf *De Toestand* op, een tijdschrift dat zich profileerde als een mix tussen het gestopte blad *Titanic* en *Stripschrift*, een project dat slechts ruim één jaar duurde.

Op de website van uitgeverij De Eenhoorn staat te lezen dat Van Oudheusden werd geboren op de 57e dag van het 57e jaar van de vorige eeuw. Helaas mocht hij een 57e verjaardag niet meer vieren.

Redactie Stripschrift

Voor Pieter, die een dierbare vriend zal blijven

'Ik heb het nog!'

Kort na de operatie waarbij de hersentumor was verwijderd sprak ik Pieter van Oudheusden aan de telefoon. Eerder had hij z'n angst voor de ingreep geuit, angst dat zijn taalvermogen aangetast zou raken, dat zijn fantasie verdwenen zou zijn. Allemaal heel goed mogelijk met een tumor op die plek.

Nee, hij had het nog. De operatie was geslaagd. Bewijs: Toen hij weer bij kennis kwam, hoorde hij van de zojuist gepleegde spectaculair domme kunstroof uit de Kunsthal, vlak om de hoek bij het ziekenhuis waarin hij lag. De rovers hadden, zo had hij liggen bedenken, de kunstwerken tijdelijk verstopt in de kelders van het ziekenhuis, waar de verwarmingsketels staan. Niemand zou ze daar zoeken. Later zouden ze de schilderijen in alle rust ophalen. Pieter zag er alweer een mooi verhaal in.

Ze stroomden als vanzelf uit z'n hoofd, die verhalen. Zo leek het tenminste. Z'n fantasie, mensenkennis, belezenheid, vakkundigheid, interesse, taalgevoeligheid en -souplesse, en zijn werklust, hebben tot veel schitterends geleid. En alles was altijd van een gegarandeerde kwaliteit.

Pieter, een keurige, ietwat onopvallende persoon, beschaafd en erudiet, moet in zijn verhalen alle bekende en onbekende hoeken en gaten, alle duistere krochten van de menselijke natuur tenminste eenmaal bezocht en doorgrond hebben. En dat altijd gepaard aan een groot gevoel voor humor. Diepgang en humor. En melancholie, veel melancholie. Net het echte leven dus.

Ik ken geen hedendaagse Nederlandse schrijver die zo productief en zo veelzijdig is geweest.

Een kleine 30 jaar lang werkte Pieter vijf dagen in de week bij Studio Peter de Raaf. In die periode vertaalde hij voor de studio kinder- en jeugdboeken (de prachtige *Muis en Mol*-serie van Joyce Dunbar en James Mayhew, bij voorbeeld) en meer dan duizend stripalbums voor uitgeverijen als Casterman, Lombard, Glénat, Oog & Blik, De Harmonie. Hij schreef *Junior Suske en Wiske*'s. Hij schreef teksten voor verschillende opdrachtgevers, zoals de Gemeente Rotterdam. Samen met Peter de Raaf, met wie hij ook *De Toestand* maakte, vulde hij jarenlang de redactionele rubriek in het weekblad *Kuifje*. Hij redigeerde talloze teksten en boeken, zoals een aantal delen van Kresse's *De avonturen van Eric de Noorman – Volledige werken*.

En in z'n vrije tijd – je kunt je nauwelijks voorstellen dat hij die had – schreef hij nog veel meer. Korte stripverhalen, gags, lange stripverhalen, korte verhalen, recensies, interviews, beschouwingen, journalistieke stukken, non-fictie, kinderboeken, prentenboeken en redactionele bijdragen.

Hij zat in de redactie van of leverde bijdragen aan verschillende tijdschriften, zoals *Stripschrift*, *Titanic*, *De Toestand*, *Zone 5300* en *BoekieBoekie*.

De lijst van (veelal Vlaamse) tekenaars/illustratoren met wie hij samenwerkte, is schier oneindig: Adri van Kooten, Lode Devroe, Jeroen Janssen, Sebastiaan van Doninck, Jan de Kinder, Kristien Aertssen, Kim Duchateau, Lian Ong, Mario Boon, Anja Jager,

Benjamin Leroy, Stefanie de Graef, Aimée de Jongh, Fred de Heij, Eric Wielaert, Isabelle Vandenabeele, Goele Dewanckel, Erik Bongers, Kevin Vanwonterghem, Maarten vande Wiele, Inge Bogaerts *(Mevrouw Ja en Meneer Nee*, de favoriet van zijn vrouw Annette, 'omdat het over onszelf gaat'). En dan vergeet ik er ongetwijfeld nog wel een paar of een boel (waarvoor excuus).
Samen maakten we ook zo het een en ander. Natuurlijk het album *Liefde en verraad*, waar het allemaal mee begon. Maar onder andere ook korte stripverhalen voor boeken en tijdschriften, nieuwjaarsgroeten die complete boekjes werden *(Een liefde in 1895* en *Miroslav de wijze*, bij voorbeeld), een hele reeks kinderverhalen die ook in het Turks en Marokkaans-Arabisch vertaald werden, in opdracht van de gemeente een geschiedenis van twintigste-eeuws Rotterdam *(Reiziger in eigen stad)*, verhalen voor het weekblad *Donald Duck* (waaronder een serie Kantjil-verhalen), in opdracht van de Dienst Stedebouw + Volkshuisvesting het stripalbum *Op tijd voor de toekomst* en als laatste *Opgetekend*, een reeks korte stripverhalen rond archeologische vondsten, voor het blad *Quest*.

FRAGMENT UIT DE OPGETEKEND-AFLEVERING 'LIMMEN. 726' IN QUEST.

Pieter had *Op tijd voor de toekomst* aan Hans Matla gestuurd. Matla reageerde enthousiast.'De vertelling is zo integer, zonder overbodige opsmuk, zonder een woord te veel [...] Dit is het eerste stripverhaal, in opdracht van een overheid gemaakt, van déze kwaliteit; eindelijk het medium in zijn volheid gebruikt', schreef hij. Pieter kon het allemaal.

De operatie had alleen uitstel betekend. Een half jaar later bleken er uitzaaiingen te zijn op andere plaatsen in de hersenen.
We hebben elkaar nog gemaild en telefonisch gesproken. Elkaar ontmoeten zat er niet meer in. Pas na het zien van de confronterende documentaire *Ik*, waarin Pieter en Annette gevolgd worden en iets van de strijd in Pieters hoofd, de strijd voor zijn eigen persoonlijkheid te voelen is, besefte ik dat telefoongesprekken hem veel moeite moeten hebben gekost. Het formuleren ging steeds lastiger, maar dat viel niet eens zo op. Pas tijdens ons laatste contact, een paar dagen voor zijn dood, ging het praten bijna echt niet meer. Z'n formuleringen waren warrig, pauzes lang, herhalingen frequent en herinneringen verdwenen.
Tot op het allerlaatst is Pieter blijven schrijven. Alsof hij zich daarmee aan het leven vastklampte en de strijd zo lang mogelijk wilde rekken. Voor mij schreef hij nog drie aanvullende verhalen voor een boekuitgave van *Opgetekend*. Voor andere illustratoren nog meerdere kinderboeken. In de laatste, *Het huis in het bos*, overwint de jonge hoofdpersoon zijn angsten en twijfels en heeft hij uiteindelijk vrede met wat komen gaat, is zelfs benieuwd naar de volgende fase in zijn leven.
Ik sla Pieters *De wraak van Bakamé*, met tekeningen van Jeroen Janssen, open. Een cadeautje. Voorin heeft hij geschreven: 'Voor Fred, de tekenaar met wie het schrijven is begonnen en die een dierbare vriend is gebleven – alle goeds.'

Fred Marschall

ADVERTENTIE

StripKlassiekers
uit de Toonder Studio's

Panda

Integrale uitgave in 44 luxe banden.
Alle 199 verhalen, die tussen 1946 en 1993 in de dagbladen zijn verschenen, zullen worden opgenomen:
de delen 1 t/m 33 bundelen de ondertekst-verhalen;
de delen 34 t/m 44 de verhalen met de ballonteksten.
Deel 1 en 34 zijn verschenen. Prijs per deel € 56.

Koning Hollewijn

Alle verhalen van koning Hollewijn in 19 luxe banden.
Een hoogtepunt in het oeuvre van Marten Toonder!
Alle 73 verhalen die tussen 1954 en 1971 in dagbladen zijn verschenen, zullen worden opgenomen.
Deel 1 is verschenen. Prijs per deel € 56.

Heer Bommel maakt een wandeling
Ter gelegenheid van het 100e geboortejaar van Marten Toonder is een sfeervolle tekening van heer Olivier B. Bommel uitgebracht.
Elk exemplaar werd nog door Marten Toonder zelf gesigneerd en is ingelijst in een donkereiken of blankeiken lijst, met glas en passe-partout, in een oplage van 575 exemplaren. Prijs € 225.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
Telefoon: 070 3615393, E-mail: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions
Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

FOTO JAKARI

Ridder Marc Sleen

Een lang leven in foto's

GEERT VAN GHELUWE

Samen met Marc Sleen, geestelijk vader van Nero, Adhemar, Piet Fluwijn en Bolleke, de lustige kapoentjes en zoveel andere stripfiguren, en met zijn engelbewaarder Catharina Kochuyt mocht *Stripschrift* een dag lang snuffelen in diverse mappen, legendarische albums en uitpuilende fotodozen. Sleens lijfspreuk 'Eén beeld zegt meer dan duizend woorden' namen we ter harte terwijl de 90-jarige auteur maar bléép vertellen...

RECHTS - Marc Sleen kwam op de wereld op 30 december 1922 als Marcel Honoré Nestor Neels. 'Mijn moeder zaliger Maria Baekeland was de 'dader' die mij bij de geboorte van drie voornamen voorzag', vertelt Sleen. 'Mijn echte voornaam 'Marcel' vind ik nu nog altijd een naam voor een 'coiffeur'... Dus zeker niet voor een jonge dynamische kerel zoals ik toen was. Daarom liet ik die 'el' vallen om er 'Marc' van te maken. Schrijf mijn voornaam echter nooit met een 'k' want dan krijg je 'Mark' en dat doet mij onherroepelijk denken aan die vervloekte Duitsers en de ellendige tijd die ik in een concentratiekamp moest doorbrengen...'

Onmiddellijk grijpt Sleen terug naar de eerste foto uit zijn album. 'Je ziet me daarop poseren in het toen obligate matrozenpakje op mijn eerste communie. Als jong snaakje van vijf jaar dropten mijn ouders mij bij de nonnen in het pensionaat. Ik was toen veel te braaf waardoor ik onmiddellijk tot 'misdienaar' werd gebombardeerd. Elke morgen om 5 uur moest ik de mis dienen en ik kende daar niets van. Ik kreeg er van ellende geelzucht en weende me haast elke dag te pletter. Streng katholiek maar gelukkig mocht ik na twee jaar 'weer naar huis...'

Sleen weet zich nog levendig het scheepsfluitje van zijn communie te herinneren. 'Ik moest het de dag nadien al inleveren. Blijkbaar was ik net iets te muzikaal actief!'

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

RECHTS - De scouts hebben de jonge Sleen heel wat geleerd. Net als zijn collega's Hergé en Willy Vandersteen was het een belangrijk deel van zijn leven. 'Ik schopte het tot 'assistent verkenner-leider' en ben nog altijd fier op mijn totem 'Standvastige Reiger', glundert Sleen. Zijn scoutsleven speelde zich af in Sint-Niklaas en in mindere mate in Gent. 'Twee totaal verschillende werelden. Het langst zat ik bij de Collegegroep van Christus Koning in Sint-Niklaas. Elitair, dat wel, maar ik leerde er van alles wat me later tijdens mijn safari's in Afrika goed van pas kwam. Eerste hulp bij ongevallen, knopen leggen, zelf vuur maken en vooral je plan leren trekken. In Gent zat ik bij de veel volksere De Bruycker-groep met een hoop geweldige vrienden. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, vluchtte ik voor de oprukkende Duitsers met mijn groep naar Frankrijk. Op de koersfiets van mijn broer reed ik met een paar vrienden tot aan Limoges. Onderweg regelden we onder meer het verkeer in Abbeville en hielpen we onze medemens. 'Elke dag één goede daad' luidde ons motto en dat heb ik voor de rest van mijn leven onthouden. De scouts waren eervol en gedrild en terzelfdertijd een fantastisch goede leerschool voor het leven!'

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

LINKS EN ONDER - **Marc Sleen was in zijn jonge jaren best een sportief persoon. 'Ik had een grote voorliefde voor lopen. Ik liep altijd. De afstand van ons huis naar school was een kleine twee kilometer en ik heb die – voor zover ik mij herinner – altijd lopend afgelegd.**
Tussen de middag moest ik naar huis om te eten dus kwam ik rap aan een dagelijkse training van tien kilometer. In die periode waren wij verplicht om 's morgens al in de communiemis van halfzeven aanwezig te zijn...

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

...Later ging ik 's avonds rondjes rennen op het Stationsplein van Sint-Niklaas. In mijn eentje en dat was niet goed. Goede begeleiding door een professioneel trainer hadden van mij misschien een uitstekend atleet kunnen maken', mijmert Sleen, die ook gek was op roeien op de Leie. 'Tijdens mijn studententijd in Sint-Lucas peddelde ik vaak met de kano tot naar Deinze en terug. Het stille genieten van de natuur met haar fauna en flora was toen al jaren mijn ding.
Op die mooie dag tijdens de oorlog in 1942 kon ik het niet nalaten om het water in te duiken. Terug aan wal zag ik dat mijn kleren gestolen waren. Eenmaal terug in Gent stapte ik bij Sint-Pieters op de tram enkel getooid in mijn zwembroek. Ik was zo beschaamd...'

RECHTS - 'Mijn allereerste echte tekening maakte ik als jonge snaak van vier jaar', herinnert Sleen zich nog. 'Ik zat op de schoot van een statige dame en ik tekende de koffiepot en de doos met koekjes na die op de tafel stonden. Het was de allereerste van wat er uiteindelijk vele tienduizenden zouden worden...' Hij blijft een levende legende die bijzonder productief was in zijn 58 (!) jaar durende carrière. Die startte in december 1944 en zou duren tot 31 december 2002 met het allerlaatste *Nero*-plaatje uit *Zilveren tranen*. Niet minder dan twintig stripreeksen passeerden de revue waaronder dè topper *Nero* (55 jaar), *Piet Fluwijn en Bolleke* (20 jaar) en *Doris Dobbel* (17 jaar). Marc Sleen creëerde 248 album - aankondigingen en 378 omslagen; maar liefst 125.592 tekenplaatjes vloeiden uit zijn meesterlijke hand en dito pen. Het leverde hem onder meer een vermelding op in het Guinness Book of Records voor die unieke prestatie, vastgesteld tijdens een striphappening op 20 februari 1987 in Antwerpen. Het officiële bulletin daarover stelde dat Marc Sleen uit Groenendaal, België, in 40 jaar 154 stripverhalen het licht heeft doen zien, alle gecreëerd, geschreven, getekend, geïnkt en ingekleurd door hemzelf. Ook al in het eerste verhaal, in 1947, kwam zijn held Nero voor, die het uiteindelijk 55 jaren lang heeft volgehouden. 'Eigenlijk was dat diploma niet echt een verrassing', stelt de tekenaar. 'Ik had al die jaren immers volledig zelfstandig gewerkt zonder ook maar iets of iemand in de vorm van een studio achter mij te hebben. Alles, maar dan ook alles, deed ik zelf. Ik denk niet dat er veel zijn die me dat nog na zullen doen...'

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

RECHTS - Het fenomeen Nero. Donderdag 2 oktober 1947 was zonder meer een mijlpaal in de Vlaamse stripgeschiedenis. Op de eerste bladzijde van *De Nieuwe Gids* verscheen de merkwaardige aankondiging waaruit bleek dat een zekere Van Zwam, privé-detective van beroep, voortaan zijn opwachting zou maken in de krant. Meer nog... hij zou 'het geheim van Matsuoka' ontrafelen. 'In die tijd had ik alle verhalen van Jules Verne maar vooral van Sherlock Holmes verslonden. Een detective als hoofdpersonage leek mij bijzonder leuk en zou heel wat scenario's opleveren', vertelt Sleen die heel vlug daarna ontdekte dat *Nero* beter scoorde. 'Nero is de simpele man die op zijn manier door de wereld trekt. Hij was en is niet al te snugger maar zijn geniale vijfjarige zoon Adhemar, die werkelijk alles uit kan vinden, vormt de ideale aanvulling. Die Nero is eigenlijk alles-behalve het prototype van een 'mooie' man; zeg nu zelf: een kaalkop met twee sprietjes haar... Het succes lag hem in het feit dat hij een doodgewone man is die steeds en vóór alles rechtvaardigheid wil. Hij komt in botsing met keizers, dictators, bandieten en koningen, lost onmogelijke zaken op, reist de ganse wereld af om fantastische avonturen te beleven, wordt steenrijk, om dan toch weer zo arm als Job te eindigen. Het is allemaal zó menselijk en zó herkenbaar. Nero was nu eenmaal een dagbladverschijnsel waarmee ik onmiddellijk kon inspelen op de actualiteit van dat ogenblik. Alles wat hij ondernam, had altijd te maken met wat de man in de straat las in zijn krant of magazine. Ik heb nooit willen kopiëren van wijlen Hergé maar in mijn achterhoofd speelde ik altijd met het idee om – net als hij – tekenverhalen te maken die aansloegen bij iedereen. Niet voor kinderen van 7 tot 77 jaar maar wel voor die van 6 tot 86 jaar!'

FOTO GEERT VAN GHELUWE

FOTO GEERT VAN GHELUWE

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

LINKS - 'Mijn hart heeft vele jaren echt geklopt in mijn tweede 'vader-continent' zijnde Afrika', zegt hij meewarig als we het onderwerp 'safari' aansnijden. 'Ik heb er tussen 1961 en 1991 maar liefst 35 afgewerkt van telkens één maand. Elke herfst opnieuw, telkens als ik de kraanvogels hoorde overvliegen, begon het binnen in mij enorm te kriebelen. Op de duur kon ik dat koude klimaat van bij ons niet langer verdragen en dan snakte ik naar die warme, heerlijke natuur met zijn schitterende fauna en flora. Je weet of je weet niet dat ik van vaders kant 'boerenbloed' door mijn aderen heb stromen. Wel, dat gevoel kreeg ik telkens opnieuw en vooral in Tanzania en Kenia. Hier sta ik tussen twee Keniaanse Sumburu-vrouwen.'

RECHTS EN ONDER - 'Midden in de brousse en in mijn tent met open flappen het Zuiderkruis zien aan de hemel en in de verte de hyena's horen huilen, was voor mij het summum. Ik voelde me elke keer opnieuw volledig vrij en werd één met de natuur samen met mijn fototoestellen en mijn camera's. Het mag dan ook niemand verwonderen dat ik daarover enthousiast diverse fotoboeken maakte en Nero ook vaak 'opzadelde' met mijn wilde ervaringen. Vooral in het verhaal *De verdwenen Nero* laat ik de lezers zelf zien en voelen hoe ik het leven daar ervoer.'

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

ONDER - De Gouden Adhemar, die hij totaal onverwachts kreeg tijdens de Turnhoutse Stripgidsdagen in december 1993, is nog altijd een 'monument' in zijn huis. 'Ik was al heel verheugd dat hun tweejaarlijkse Stripgidsprijs naar mijn stripfiguur Adhemar werd genoemd. Dat ik zelf van de organisatoren en mijn collega's op dat ogenblik die 'gouden' prijs voor mijn totale oeuvre zou krijgen, had ik nooit gedacht of verwacht!' Het was lang niet de enige onderscheiding die Sleen in zijn carrière kreeg. 'Als ik er nog eentje moet noemen, kan ik niet voorbijgaan aan mijn ereburgerschap in 'mijn' Hoeilaart', lacht Sleen 'Ik ben ook ereburger in het Nederlandse Sleen, Hulshout, Brussel, Turnhout, Sint-Niklaas en Durbuy, maar mijn 'eigen' Hoeilaart is heel speciaal voor mij. Ik woon er al ruim 62 jaar in mijn villa aan de rand van het Zoniënwoud. Het enige wat je bij mij thuis hoort, is een uil in het midden van de nacht. Die eeuwige stilte is belangrijk voor mij. Daarnaast is iedereen altijd vriendelijk tegen mij. Ik kan me geen betere plek heugen dan Hoeilaart om te wonen!'

FOTO GEERT VAN GHELUWE

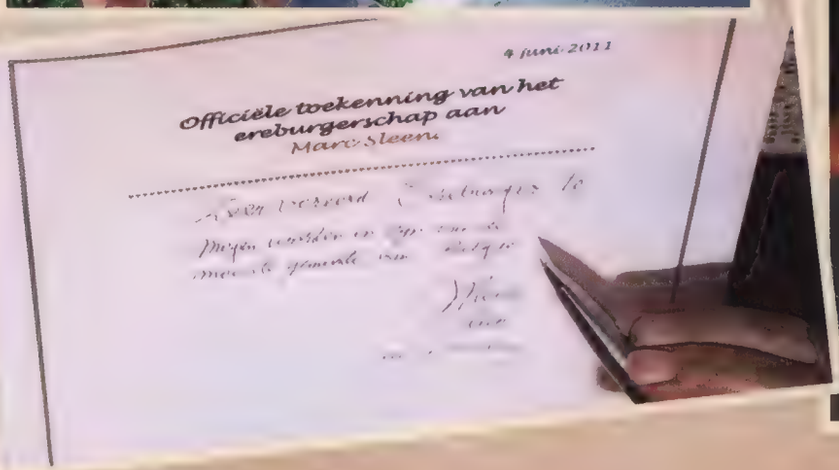

FOTO GEERT VAN GHELUWE

FOTO GEERT VAN GHELUWE

RECHTS - 'Uiteraard wil ik hierbij graag vertellen dat wijlen Koning Boudewijn een fan was van mij', glundert Marc Sleen. 'Baron Paul Paelinck, de oom van mijn overleden vrouw Madeleine, onderwees de toen nog Prinsen maar latere Koning Boudewijn en de vorige Koning Albert II in die tijd ook in het Nederlands. We hadden een heel goed contact met Paul, die regelmatig bij ons over de vloer kwam. Hij nam dan telkens een paar van mijn nieuwste *Nero*-albums mee als didactisch materiaal voor de prinsen Boudewijn en Albert. Waarschijnlijk was het in het begin enkel plaatjes kijken, maar gaandeweg leerden ze, via die tekstballonnetjes, het Nederlands. Fantastisch toch dat zij onder meer en dankzij mijn dagbladverschijnsel Nero het Nederlands leerden spreken en schrijven? Het was Koning Boudewijn die me, in het bijzijn van Koningin Fabiola, daarop attent maakte tijdens een hartelijke ontmoeting op het Paleis. Nadien zag ik haar terug bij de feestelijke opening van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal in Brussel op 6 oktober 1989. Geloof het of niet, maar Koningin Fabiola kwam onmiddellijk op mij af en ik heb haar toen – tot verbazing van alle aanwezigen – een handkus gegeven...

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

FOTO GEERT VAN GHELUWE

BOVEN - De grootste onderscheiding of het beste wat hem op stripvlak ooit overkwam was het moment dat de vorige koning Albert II en koningin Paola Marc 'Ridder' Neels een adellijke titel gaven.

'Nu nog koester ik die dag van 26 januari 1999 in het Lakense Koninklijke Paleis als de dag van gisteren. 'Mille verba imago dicit' of 'Eén beeld zegt meer dan duizend woorden' is mijn wapenschildspreuk die ik leende van een Chinees wijsgeer. Graag grap ik daar dan een beetje mee van 'En moet ik misschien een tekeningetje maken?', want dat werkt altijd'.

FOTO PRIVÉ-ARCHIEF MARC SLEEN

BOVEN - Sleen was en is geen onbekende bij de Belgische koningen. Zo raakte koning Leopold III zó in de ban van de safariverhalen dat hij ooit bijna op Afrika-reis ging. 'Ook zijn zoon Albert II mocht ik regelmatig verwelkomen op mijn safariavonden in de vorm van filmvoorstellingen die ik her en der in Vlaanderen organiseerde.

En ook de huidige Koning Filip en zijn Mathilde heb ik al privé ontmoet. Als enige strip-Belg mocht ik op donderdag 23 januari 2003 met hen in het koninklijk vliegtuig meevliegen naar de Franse stripstad bij uitstek, Angoulême. Daar huldigde ik, samen met het toen nog prinsenpaar, onder een overweldigende belangstelling van de binnen- en buitenlandse pers en vele stripfans, de Rue Hergé in'.

RECHTS - Een eigen museum aan de Brusselse Zandstraat blijft voor Marc Sleen ook één van die meest onverwachte dingen in zijn leven die dan toch in vervulling gaan. 'Het was al lang mijn droom om mijn immense collectie tekeningen voor het nageslacht te bewaren', vertelt Sleen, die niemand minder dan de toenmalige Koning Albert II over de vloer kreeg om zijn museum te openen. 'Hij kreeg van ons een tekening waarop hijzelf als motard (motorrijder. Red.) bij Jan Spier een pak friet stond te eten. 'Dat is voor de kleinkinderen, Sire', waarop hij onmiddellijk repliceerde: 'Neen, neen, dat is voor mij!' lacht Sleen.

FOTO GEERT VAN GHELUWE

FOTO GEERT VAN GHELUWE

Tijdens de opening van het museum was er een 'wafelenbak' waar ook vriend Urbanus te gast was. 'Heel merkwaardig is het feit dat de zoektocht – met dank aan Brussels minister Guy Vanhengel – naar de beste locatie eindigde op de plaats waar het voor mij ooit begon. Nero werd inderdaad geboren in het gebouw aan de Zandstraat 31-33, recht tegenover het huidige Belgische Stripcentrum', glimlacht Sleen. 'Dat was in 1947 toen ik er aan de slag was als tekenaar en illustrator bij de krant *De Nieuwe Gids*. Naast *De Nieuwe Gids* hadden nogal wat kranten als *Le Peuple*, *La Cité* en *Het Nieuws van de Dag* er in die periode hun vaste stek. Ik ben dan ook apetrots op mijn museum waar ik als eerste Belgische stripauteur bij leven een eigen archief kreeg.

BOVEN EN RECHTS - De laatste foto's die Sleen ons presenteert, zijn die met zijn engelbewaarder Catharina. 'Zij zorgt heel goed voor mij', knipoogt hij. 'Samen genieten we nog elke dag opnieuw van de kleine, mooie dingen van het leven zoals de bomen in mijn tuin of de fluitende vogels en de kleurrijke bloemen'. 'We spelen af en toe een partijtje Scrabble', voegt Catharina er aan toe. 'Schaken is nog altijd één van zijn grootste hobby's en hij wint héél graag van zijn vrienden! Na al die jaren gebeurt het zeer regelmatig dat Marc één of meerdere van zijn *Nero*-verhalen leest. Vroeger had hij daar echt geen tijd voor. Nu kan hij heel hartelijk om zijn grappen lachen.'

En als we Sleen tot slot de keuze laten tussen een echte Brusselse wafel en een uitstekend glas champagne twijfelt hij geen seconde. 'Iedereen weet dat ik enorm hou van een lekker glas bubbels. Mijn favoriet is zonder twijfel 'Dom Pérignon' die vaak opduikt in de eindplaatjes van mijn *Nero*-verhalen. En zeg nu zelf, wat kan er beter zijn dan zo'n lekkere bijna hemelse drank?!', besluit Ridder Marc retorisch.

geert.van.gheluwe@stripschrift.nl

FOTO GEERT VAN GHELUWE

Het grappigste jaaroverzicht van 2013

Hein de Kort, winnaar van de Stripschappenning 2013 voor het beste album in de categorie Avontuur en Vermaak, laat het afgelopen jaar op uiterst vermakelijke en relativerende wijze aan bod komen in **2013 – Het Jaar van Hein.**

Voor maar 12,50!

ROBIN LUTZ

MARTEN TOONDER

EERSTE EN LAATSTE GESPREKKEN

Een heer vertelt
1993 – 2005

Een welkome aanvulling
op de biografie van Wim Hazeu

Gebonden uitgave,
inclusief dvd!
24,95

FOTO JAKARI

Ken Broeders

‘Soms schrijft een strip zichzelf’

JONA LENDERING

Het vijfde deel van Ken Broeders’ reeks over de Romeinse keizer Julianus Apostata is onlangs verschenen. Bij een nieuwe uitgeverij en op een iets groter formaat, maar met dezelfde, fascinerende held: de laatste heidense keizer van Rome. Historicus Jona Lendering zocht voor *Stripschrift* de tekenaar in Antwerpen op.

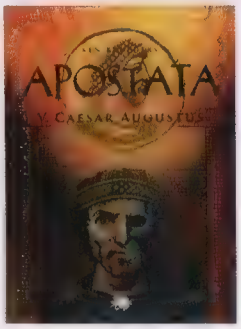

Apostata 5: Caesar Augustus

Broeders
Medusa 2013
ISBN 978-94-6157-115-1
Prijs €7.95
48 pagina’s
Kleur (sk)

Waarom de Late Oudheid? Waarom Julianus?

Ken Broeders: Mijn fantasyserie *Voorbij de Steen* had een min of meer Laat-Romeinse setting. Dat deed ik voornamelijk om het visuele aspect, maar ook omdat ik geboeid ben door die periode. Naarmate ik me meer documenteerde, raakte ik ook meer gefascineerd.

Zo stuitte ik op die vreemde en ietwat vergeten jonge keizer Julianus, die méér is dan een afvallige christen. Zeker, hij was de laatste heidense keizer, hij offerde op grote schaal dieren en ging de strijd tegen het christendom aan met een haast obsessieve vastberadenheid. Hij was echter ook belezen, stond open voor nieuwe ideeën, ontwierp een nieuw belastingsysteem en was een veldheer die bloedige veldslagen won en het ruwe soldatenleven omhelsde.

Je hebt je grondig gedocumenteerd. Wat komt daar allemaal bij kijken?

Ik probeer zoveel als mogelijk te lezen van wat over Julianus is gepubliceerd: de wetenschappelijke literatuur maar ook romans als *Gods and Legions* van Michael Curtis Ford en Gore Vidals *Julian*. De verschillende visies op Julianus maken het ingewikkeld, maar ook boeiend: hij is gepresenteerd als posterboy voor religieuze tolerantie, terwijl hij als generaal een oorlogsmisdadiger

LINKS - **De intocht van Julianus in Constantinopel. 'In deel vijf kreeg ik eindelijk de kans om Constantinopel weer te geven. Wat op zich veel moeilijker is dan het lijkt, want van het Romeinse verleden van die stad is niet veel meer terug te vinden.'**

ONDER - **Het leger van Constantius in opmars.**

LINKSONDER - **'Het leek me leuk om Fectio, één van die re-enactment-groepen, in *Apostata* te laten opduiken.'**

was. Beide visies zijn natuurlijk te modern. Ik kies er zelf voor hem te presenteren als iemand die, naarmate hij meer verantwoordelijkheden krijgt, harder wordt.
Ik bestudeer ook archeologische vondsten uit die tijd, luister naar gereconstrueerde antieke muziek en zoek uit wat de Romeinen aten en dronken. Zo'n onderdompeling helpt me als tekenaar en verhalenverteller enorm, zelfs als ik het niet meteen kan verwerken in het verhaal. Alleen van reizen komt het niet: het schrijven, tekenen, schilderen, scannen, opkuisen, letteren en drukklaar maken vergt te veel tijd.
Overigens beperk ik me niet tot de Romeinse periode. Het leven van een gewone soldaat uit de Napoleontische tijd verschilde immers niet zoveel van de mannen die Julianus volgden.

In deel 4 zie je een schild met het opschrift 'Fectio', de naam van een moderne groep re-enactors die demonstraties geeft van het soldatenleven in de Late Oudheid. Mag ik daaruit afleiden dat zij je adviseren?
Reken maar dat ik advies krijg van Fectio. Of ik het nu wil of niet, haha! Ik krijg dan bij voorbeeld te horen dat de wangklep van een helm verkeerd is getekend. Een detail misschien, maar ik verbeter het wel. Een schets van een Romeinse reiskoets op Facebook leverde me meteen

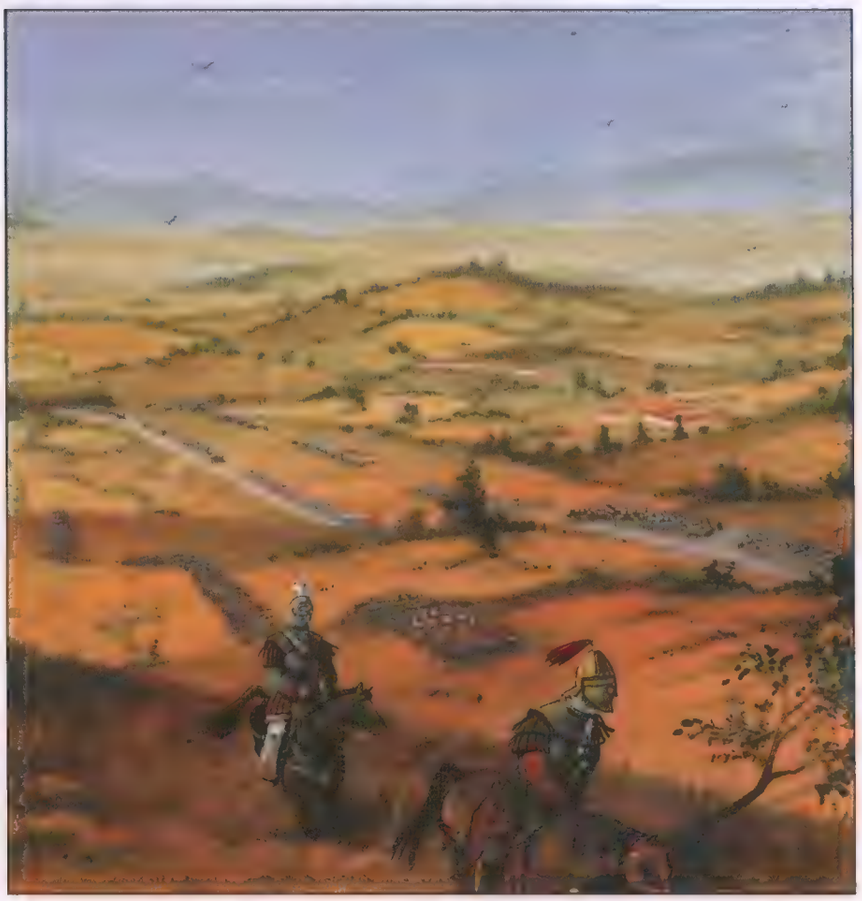

BOVEN - Het Romeinse Constantinopel wordt overtuigend verbeeld in deel 5. Broeders neemt ons mee naar een wereld waar maar weinig sporen van zijn terug te vinden.

documentatie op over zulke rijtuigen. Het is een wat ongebruikelijke maar daarom niet minder leuke wisselwerking met mijn publiek.
Dat re-enactorwereldje is sympathiek en dat fanatieke kenners vinden dat het zo goed mogelijk moet worden, is een van de leuke kanten van dit project. Het betekent dat ik iets maak dat ook hen niet onberoerd laat.

BOVEN - Munt uit 361 na Christus met de beeltenis van Julianus. Het is vreemd om zo'n oud voorwerpje te kunnen vasthouden. Op één of andere manier brengt het die tijd veel dichterbij... maakt die tastbaar.

Waarom teken je Julianus als een blonde man?
Om een hele simpele, tekentechnische reden: omdat hij dan beter opvalt tussen zijn vrienden Oribasius en Milius. Het leek me bovendien leuk hem gaandeweg te laten lijken op zijn Germaanse vijand Chnodomarius.
Overigens heb ik wat moeite met de aanname dat, omdat Julianus is geboren in het huidige Turkije, hij dan meteen ook donker krulhaar zou moeten hebben. We weten zo goed als niets over zijn moeder, en het is zeker denkbaar dat zij blond was.

Ik neem aan dat je kijkt naar wat je collega's doen. Is je personage Primigenia stiekem gemodelleerd op Kriss van Valnor uit de *Thorgal*-reeks?
Niet bewust, maar het is natuurlijk onmogelijk dat iemand die is opgegroeid met *Thorgal*, daarvan geen invloeden heeft ondergaan.

Deel 5 is een keerpunt in de reeks. Julianus is in opstand tegen keizer Constantius en rukt op naar de oostelijke, Griekssprekende provincies van het Romeinse Rijk. Hoe geef je zoiets aan?
De overgang van de Latijnse naar de Griekse culturele wereld, en die van de regering van Constantius naar die van Julianus, suggereer ik met kleur. Julianus, heerser in Gallië, trekt ten strijde tegen zijn superieur Constantius. De scènes waarin Julianus figureert, zijn groen en fris van kleur, terwijl de kleuren rond zijn zieke tegenstander Constantius eerder grijs en blauw zijn. De landschappen waar hij doorheen trekt zijn droog, dor en bruin van toon. Op een bepaald moment staan hun legers tegenover elkaar en zie je bijna de grens tussen het groen en het dorre bruin, alsof Julianus een nieuwe energie met zich meebrengt.

Julianus' heidendom wordt in deel 5 geprononceerder. Hoe toon je het conflict tussen een religie die niet meer bestaat en een christendom dat anders was dan het huidige?
Het probleem is algemener. Nu Julianus naar het oosten beweegt, moet ik veel nieuwe begrippen introduceren. Vergeleken met de voorgaande delen en het zesde deel, dat ik nu aan het tekenen ben, is er minder bloed en bloot.
Het introduceren van die nieuwe wereld is al lastig genoeg, dus ik probeer Julianus' conflict met de christenen zo eenvoudig mogelijk voor te stellen. Ik wil nooit uit het oog verliezen dat ik een strip maak en geen historisch schoolboek: *Apostata* moet door iedereen gelezen kunnen worden. Zoals ik veel van de Romeinse termen, aanspreektitels en begrippen achterwege laat, zo wil ik me niet verliezen in de christelijke theologische geschillen. Het is een voortdurende evenwichtsoefening tussen enerzijds genoeg informatie geven en anderzijds niet belerend overkomen.

De Late Oudheid is ook het decor van de reeks *De laatste profetie* van de in 2011 overleden Gilles Chaillet. Heb je je nog door die serie laten inspireren?
Ik lees niet zo gek veel strips en ik ken het werk van Chaillet eigenlijk niet. Ik probeer bewust of onbewust strips over de Oudheid ook te mijden.

In deel 2 en deel 3 zag ik opmerkingen dat Julianus liever geen harnas draagt, een vooruitwijzing naar een gebeurtenis die we vermoedelijk in het laatste deel tegenkomen. Hoever denk je vooruit?
Het is niet precies ver vooruit denken... Wat je niet mag vergeten is dat ik elke dag met *Apostata* in de weer ben. Wat in de albums te zien is, is maar een deel van de verhaallijnen en gebeurtenissen die ik voor ogen heb. Het is één lang doorlopend verhaal in mijn hoofd, waarbij ik bijna instinctief dingen laat zien die in volgende albums een grotere rol gaan spelen.
Het omgekeerde gebeurt ook: soms teken ik een personage dat me op één of andere manier bevalt en dat dan een eigen leven begint te leiden. Dat klinkt misschien raar, maar ik heb het er eens over gehad met mijn collega Marvano, die dezelfde ervaring heeft. Soms schrijft een stripverhaal zichzelf.

jona.lendering@stripschrift.nl

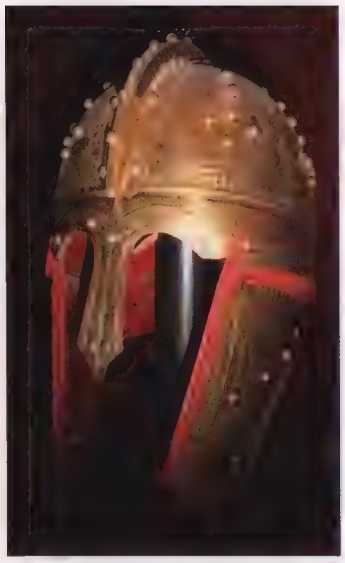

VAN LINKS NAAR RECHTS-

• 'Een bronzen tintinnabulum (een Romeinse geluksbrenger in de vorm van een gevleugelde fallus) voor me gemaakt door mijn broer.'

• Buste van Julianus uit het nationaal archeologisch museum in Athene.

• Replica van een Romeinse cavalerieheIm.

LINKS - '*Apostata* krijgt steeds meer bijval vanuit de re-enactment-wereld. Regelmatig wijst men via Facebook op fouten in mijn tekeningen. Of ik krijg documentatie. Toen ik een tekening liet zien van een Romeinse reiskoets duurde het ook niet lang voordat ik een reeks indrukwekkende foto's ontving. Ik heb de tekening dan ook meteen aangepast.'

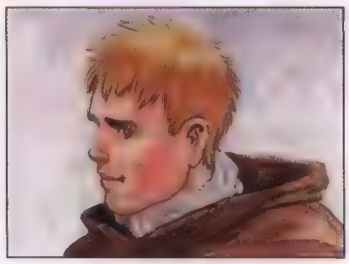

Afvallige

Keizer Constantius (r.337-361) was de laatste effectieve heerser van het Romeinse Rijk. Zijn laatste regeringsjaren stonden in het teken van Germaanse invallen in Gallië, Perzische aanvallen in het oosten en de afwezigheid van een geschikte troonopvolger. Uiteindelijk wees hij zijn jongere neef Julianus aan als kroonprins.

De jongeman wist de Germanen te verdrijven maar kwam vervolgens in opstand, verwierf in 361 de alleenheerschappij en besloot het heidendom te herstellen.

De christenen beschouwden hem daarom als afvallige, apostata. Hoewel hij het christendom niet actief vervolgde, waren ook zijn aanhangers van mening dat Julianus soms te ver ging en neigde tot obscurantisme.

Na een verblijf in Constantinopel en Antiochië viel hij in 363 de Perzen aan, maar hij sneuvelde in Mesopotamië.

Een belangrijke antieke tekst over Julianus' regering is het geschiedwerk van Ammianus Marcellinus, waarvan eerder dit jaar een Nederlandse vertaling is verschenen met de titel Julianus, de laatste heidense keizer.

LINKS - VAN BOVEN NAAR BENEDEN -

De hoofdpersonen uit *Apostata*:

• Constantius en zijn jonge neef Julianus in het begin.

• Eronder zoals ze in de loop van de albums fysiek (en mentaal) veranderen.

• De eunuch Eusebius is eerst een wat schimmig figuur. In het vijfde en zesde album treedt hij op de voorgrond.

• Oribasius en Milus verschillen erg van elkaar maar zijn verbonden door hun vriendschap met Julianus. De losbollige en hedonistische Oribasius merkt dat hij steeds meer een moreel kompas is voor Julianus... en is erg bezorgd dat macht zijn vriend zal corrumperen. Milius waakt ook over Julianus en rekent genadeloos af met diens vijanden.

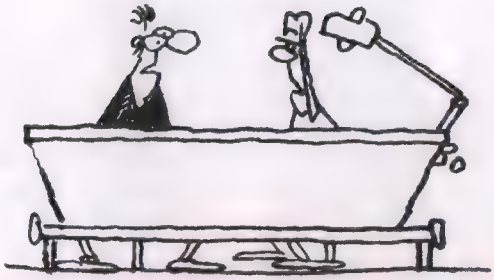

Gerrit de Jager

Autobiografisch zedendrama

DIK RONDELTAP

In het najaar van 1979 hoort striptekenaar Gerrit de Jager van zijn uitgever/zaakwaarnemer Ger van Wulften dat die zijn strip *De familie Doorzon* heeft gesleten aan het weekblad *Nieuwe Revu*. De humoristische stripserie in afleveringen van één pagina, die De Jager samen met zijn jeugdvriend Wim Stevenhagen heeft verzonnen, gaat over de belevenissen van John en Mieke Doorzon, die zich met hun kinderen Doortje, Tonnie en de kleine Ronnie vestigen in een koophuis in de vinexachtige wijk Zulthoven. Een fonkelnieuw egodocument van De Jager en een gebundelde heruitgave van de eerste albums van *De familie Doorzon* zijn goede redenen om in de historie te grutten. Hoe zat het ook al weer?

Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen (beiden geboren in 1954) zijn buurjongens van elkaar en vrienden sinds de lagere school. Vaak tekenen zij samen. Alle twee studeren ze aan de Rietveld Akademie in Amsterdam, waarna zij opnieuw samenwerken en zich manifesteren onder de naam Prutswerk. Bekendheid verwerven zij door de animatiefilmpjes die zij van 1975 tot 1979 maken voor de televisiequiz *Twee voor twaalf*, waarbij in 1976 de eerste professionele stripverhalen volgen.

De marketingafdeling van *Nieuwe Revu*, die in die tijd haar gemiddelde lezer profileert als een 35-jarig persoon met een suf baantje, een tweedehands Japanner onder zijn kont en een stacaravan, dringt er bij de makers nog wel op aan om vooral veel seks in de verhalen te stoppen.

De grappige voorvallen van de familie Doorzon en hun kennissen- en vriendenkring bereiken een grote populariteit en hoewel de introverte Wim Stevenhagen er na twee jaar mee ophoudt, waarna de diverse door het duo ontwikkelde stripreeksen onderling worden verdeeld, loopt *De familie Doorzon* uiteindelijk van 1980 tot 2010. In dat jaar besluit *Nieuwe Revu*, nadat enkele pogingen om de dan wat sleets geworden formule te moderniseren zijn mislukt, te stoppen met de inmiddels alom bekende serie, waarvan de albums met de gebundelde avonturen in hoogtijdagen verschenen met voor Nederland ongekende oplagen tot 100.000 exemplaren.

Maatschappij

De familie Doorzon wordt vaak onterecht omschreven als een asociale familie. De gelovige en seksbeluste vader John, een slampamperige middenstander – 'uw verlichtingsadviseur' – hangt rond in de kroeg als hij niet hangend over de heg fantaserend naar de buurvrouw loert, de naar feminisme neigende huismoeder Mieke doet het onder meer met de man van de leesmap, dochter Doortje is een slettenbak met een zwak voor een – soms impotente – Surinaamse Nederlander wiens tweelingbroer intussen weer een verhouding heeft met de homoseksuele zoon Tonnie. Daarnaast ontpopt het nakomertje Ronnie Doorzon zich al op jonge leeftijd als een talentvolle crimineel. Een apart gezin, maar afgezien van de losbandige seks, de lekker excentrieke bijfiguren en onwaarschijnlijke gebeurtenissen die nu eenmaal in grappige stripverhalen voorvallen, zoals een omvallend huis, sluit *De familie Doorzon* prima aan bij andere humoristische stripverhalen die typische Nederlandse maatschappelijke ontwikkelingen signaleren en (indirect) becommentariëren, zoals bij voorbeeld Peter van Straatens *Vader en zoon*, de maatschappijkritische strips van Jaap Vegter, *Jan, Jans en de kinderen* van Jan Kruis, maar ook Pieter Geenens *Het dagboek*

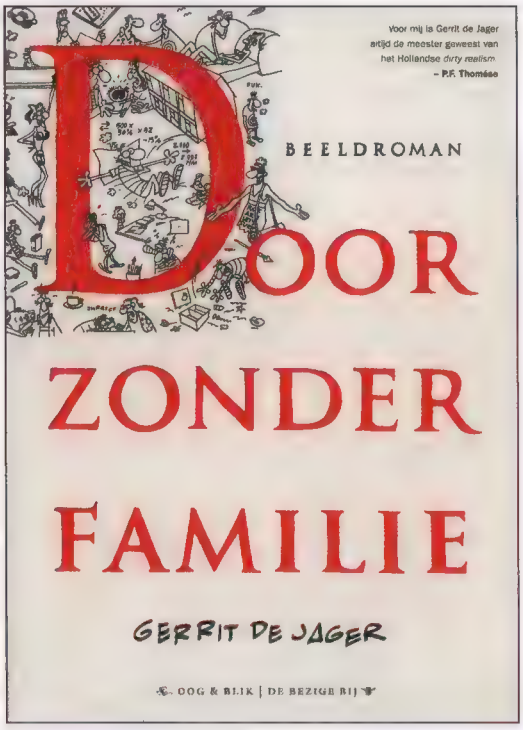
Voor mij is Gerrit de Jager altijd de meester geweest van het Hollandse dirty realism
– P.F. Thomése
BEELDROMAN
DOOR
ZONDER
FAMILIE
GERRIT DE JAGER
OOG & BLIK | DE BEZIGE BIJ

De familie Doorzon

De Jager & Stevenhagen
Oog & Blik/Bezige Bij 2013
ISBN 978-90-5492-416-6
Prijs €24,90
192 pagina's
Zwart/wit (sk)

Door zonder familie

De Jager
Oog & Blik/Bezige Bij 2013
ISBN 978-90-5492-417-3
Prijs €24,90
256 pagina's
Zwart/wit (sk)

van Anton Dingeman en zelfs de *Sjef van Oekel*-strips van Theo van den Boogaard.

Hectische periode

Toen uitgeverij Oog & Blik/Bezige Bij met het plan kwam om de eerste vier bundels over de familie Doorzon opnieuw uit te geven, tekende Gerrit de Jager, zo vertelt hij in een recent, interessant, interview in *VPRO-gids*, een aantal aanvankelijk als proloog bedoelde pagina's waarin hij in ruwe vorm de autobiografische achtergronden van de strip neerzette. De enthousiaste ontvangst van dit werk bij de uitgeverij leidde ertoe dat werd besloten om naast de gebundelde heruitgave een aparte autobiografische beeldroman uit te geven: *Door zonder familie*. In dit ruim 250 pagina's tellende verhaal, dat zich afspeelt tijdens de eerste succesjaren van de strip, geeft De Jager zijn visie op die voor hem hectische periode waarin zijn eigen Doorzon-familie, wonend in het door hem verafschuwde Lelystad door overspel en scheiding uiteenvalt, waarin zijn vriendschap met zijn tekenmakker Wim Stevenhagen afloopt en waarin de serie *De familie Doorzon* na een reeks tamelijk louche zakelijke handelingen van Fer Gevelfut (Ger van Wulften) verhuist van uitgeverij Espee naar VNU, waar de strip wordt ondergebracht bij Oberon en later bij Big Balloon.

Onbeschroomd

Gerrit de Jager zet dan in *Door zonder familie* weliswaar Van Wulften neer als een vreemde scharrelaar met een ondoorzichtig financieel beleid en hij dicht zijn jeugdvriend Wim Stevenhagen niet alleen indolentie maar ook een in die tijd populaire politieke correctheid toe, zichzelf spaart hij evenmin. Onbeschroomd en met een grote dosis zelfrelativering maakt hij de lezer deelgenoot van onder meer problemen binnen zijn huwelijk, financiële problemen, periodiek drugsgebruik, soms gênante seksuele avonturen en opvoedkundig tekortschieten. Duidelijk wordt in ieder geval dat er in de eerste vier albums van *De familie Doorzon* nogal wat persoonlijke ervaringen van De Jager zijn verwerkt, maar ook zijn er in dit rauw uit de hand getekende verhaal vermakelijke scènes te zien en te lezen waarin andere striptekenaars verbonden aan uitgeverij Espee voorkomen, zoals René Windig & Eddie de Jong, Eric Schreurs, Aart Clerkx en Hein de Kort. Ook Theo van Gogh en Herman Brood geven acte de présence in dit vermakelijke stuk Nederlandse stripgeschiedenis dat smaakt naar meer. Een – natuurlijk het liefst getekend – verhaal over bij voorbeeld de geschiedenis van uitgeverij Espee en de daaraan verbonden tekenaars, wie durft het aan?

Tegelijk met de autobiografische strip *Door zonder familie* verscheen dus een gebundelde heruitgave van de eerste vier albums van *De familie Doorzon*, inclusief niet gebruikte omslagen, dit keer op een iets kleiner formaat in zwart/wit afgedrukt. Een gelukkige keus, waardoor naast de vaak hilarische inhoud ook de vorm, de fraaie lijnvoering van de tekeningen, meer tot zijn recht komt.

dik.rondeltap@stripschrift.nl

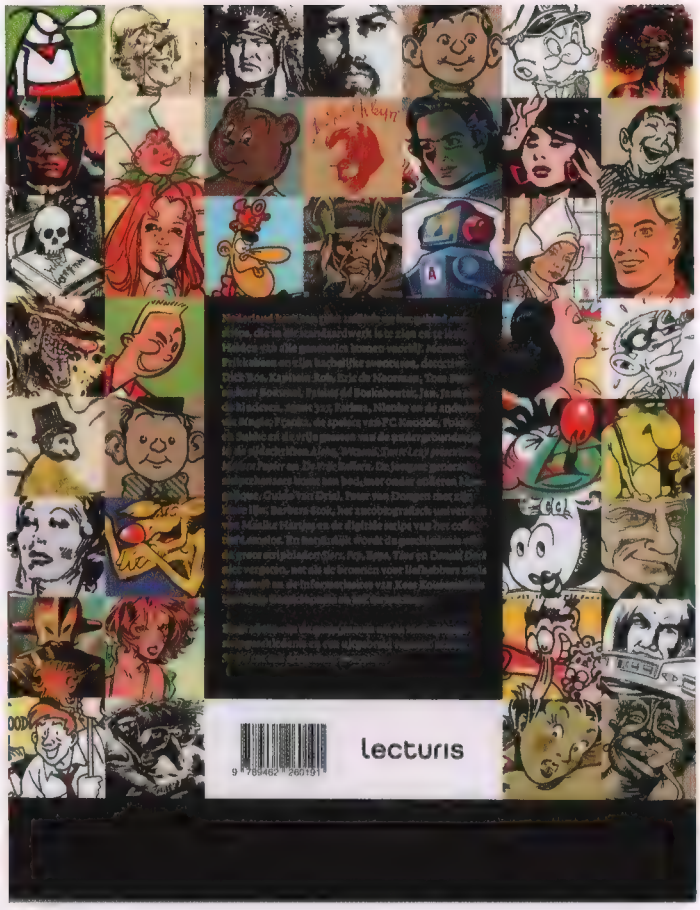

Nieuw standaardwerk over strips overtuigt niet

RIK SPANJERS

Strips! – 200 jaar Nederlands beeldverhaal presenteert zich als een nieuw standaardwerk over de geschiedenis van de Nederlandse strip en dan nog wetenschappelijk ook. Kan dit boek deze pretenties waarmaken? Is het een toevoeging aan de reeks bestaande overzichtswerken op dit gebied, zoals _Wordt Vervolgd_ van Evelien en Kees Kousemaker?

Strips! – 200 jaar Nederlands beeldverhaal

Van Helden & Van Eijck & Van Waterschoot & Pollmann
Lecturis 2013
ISBN 978-94-6226-019-1
Prijs € 39,50
208 pagina's
Kleur (hk)

Het eerste dat opvalt is dat *Strips! – 200 jaar Nederlands beeldverhaal* niet door één, maar door vier verschillende auteurs is geschreven (met eindredactie van Hans Matla). Willem van Helden schrijft over het Nederlandse beeldverhaal tussen 1813 en 1945. De periode tussen 1945 en 1975 wordt behandeld door Rob van Eijck. Tussen 1975 en 1990 wordt gekeken naar de migratie van tijdschrift naar album door Jos van Waterschoot en in het laatste hoofdstuk, 1990-2013, richt Joost Pollmann zich onder andere op de opkomst van de grafische roman. Het nadeel van meerdere auteurs is dat het boek noodzakelijkerwijs een monografisch karakter mist. Het voordeel van deze moderne wetenschappelijke, essayistische benadering met meerdere auteurs is een grotere kans op een hogere toegevoegde waarde. Iedere auteur schrijft namelijk – hopelijk – over het gebied waarin hij expert is. Merkwaardig is wel dat, vooral de wetenschappelijke pretenties van dit boek in ogenschouw nemend, de essaybundel een uitgebreide literatuurlijst mist. Dat is toch wel een basisvoorwaarde van een wetenschappelijk werk.

Het boek heeft verder een sjieke uitstraling, maar wanneer je het in handen neemt voelt het lichter dan dat je op het eerste gezicht zou denken. Dit heeft te maken met de enigszins goedkoop aanvoelende kaft en dito papier. De vormgeving doet niet gelijk wetenschappelijk aan, want bevat veel illustraties (in een wat blokkerige manier gepresenteerd), maar geeft daardoor het boek wèl een luchtige, leesbare indruk.

Historische toon

Over het algemeen kan gezegd worden dat de artikelen historisch van toon zijn. Dit is overigens niet zo vanzelfsprekend bij een geschiedenis van het stripverhaal, die zowel volgens literatuurwetenschappelijke als historische methodieken opgezet kan worden.

Het boek is vooral chronologisch geordend, waarbij aandacht is voor de rol van krantenstrips, tijdschriften en losse albums. Daarnaast ligt de nadruk op de emancipatoire strijd van strips. Deze loopt van het vergif van de beeldromans, educatieve jeugdliteratuur en tegencultuur naar strip als kunstvorm en de grafische roman. Ook wordt in de artikelen, in de eerste twee meer dan in de daarop volgende, de Nederlandse strip in een internationale en cultuurhistorische context geplaatst.

Door de chronologische ordening kunnen de hoofdstukken soms aanvoelen als lange opsommingen, hetgeen de leesbaarheid niet altijd ten goede komt. Soms lijkt het doel van dit boek dan ook wel het noemen van alle strips van Nederlandse makelij. Iets dat natuurlijk per definitie onmogelijk is. Een strengere selectie aan de poort had de auteurs de ruimte geboden om een aantal belangrijke en opmerkelijke strips inhoudelijk te bespreken. Daarmee had het boek zich meer kunnen onderscheiden van al bestaande standaardwerken.

Ruzie om de marges

Het enige thema dat in alle artikelen naar voren komt is, zoals hierboven genoemd, de emancipatoire geschiedenis van strip in Nederland. Er is veel aandacht voor de strijd rondom de pedagogische oordelen over strip, mooi ingeleid door een krantenartikel uit 1948, dat op pagina acht en negen volledig is afgedrukt als een soort startschot voor dit onderwerp.

Tegelijkertijd gaat de grote nadruk op dit thema, dat in de gangbare secundaire literatuur al vaak aan bod is gekomen, ten koste van mogelijke andere thema's, kritische keuzes en verrassende invalshoeken. Waarom is er bij voorbeeld geen aandacht besteed aan strips uit de koloniën. Ook zou een op vrouwen als lustobjecten en als schrijvers/tekenaars gerichte invalshoek interessant zijn geweest. Of de scheidslijnen in de strip tussen oude verzamelaars en jonge stripfanaten, mannen en vrouwen, de Occident en de Oriënt, met een bespiegeling hoe die in de toekomst gaan lopen. Het was mooi geweest wanneer de auteurs dit soort postmoderne geschiedschrijving hadden toegevoegd aan deze uitgave; de essayistische opzet van het boek leende zich hier goed voor.

Schaarste en overvloed

Een andere ontbrekende invalshoek is de literatuurwetenschappelijke benadering van het medium strip. Al dient gezegd te worden dat Joost Pollmann in zijn bijdrage een sterkere literatuurkritische houding aanneemt ten opzichte van de andere auteurs. Wanneer al gesproken wordt over de inhoud van de strips zijn er spaarzame verwijzingen naar de vakliteratuur die in de afgelopen jaren mondiaal sterk is toegenomen. Illustratief is Van Heldens klakkeloze overname van het begrip *closure* uit Scott McClouds *Understanding Comics*. Hoewel deze studie als een basiswerk voor striptheorie wordt beschouwd mogen andere analyses van het medium als tegenwicht dan niet ontbreken, zoals Thierry Groensteens *Système de la bande dessinée* of Ole Frahms *Die Sprache des Comics*.

Strips! – 200 jaar Nederlands beeldverhaal heeft alles in huis wat goed is aan degelijke geschiedschrijving – met hier en daar natuurlijk een foutje; vergelijk het jaar van oprichting van *Stripschrift* op pagina 96 met die op pagina 166 – maar toont ook de tekortkomingen van zo'n opzet. Het is, ondanks zijn moderne wetenschappelijke essayvorm, niet erg verrassend en slaagt er daarom niet in heel veel nieuws toe te voegen aan de al bestaande standaardwerken. Met uitzondering dan van de aanvullingen en het overzicht vanuit historisch perspectief.

rik.spanjers@stripschrift.nl

Lieve lezers...

ILLUSTRATIE FRITS JONKER

Over een paar weken is het weer zover: Writers Unlimited oftewel het Winternachtenfestival in Den Haag! En u mag één keer raden wie er weer het stripprogramma mag verzorgen!

Jawohl! En omdat we het zonder bemoeienis van intendanten en andere stripbobo's doen, hebben we weer een paar mooie gasten weten te strikken, waaronder – *tadaah!* – Milo Manara!

Milo Manara, lieve mensen. De Fellini van het stripverhaal, de koning van het uittrekken van de damesslip. Niemand tekent zo mooi dames die hun slipje uittrekken. Wie heeft zich nooit afgerukt bij een poppetje van Manara? Nou ja, ik niet, maar u vast wel eens.

Het is bij mijn weten de eerste keer dat Manara in Nederland optreedt. Hij is er zaterdag 18 januari, dan bespreekt hij samen met de lieftallige en kittige Hassnae Bouazza de films van Federico Fellini en op zondag 19 januari voel ik hem aan de tand over zijn werk. Ik zal 'm onder andere vragen waarom hij maar twee soorten vrouwen tekent: óf Playmate-achtige neukpoppen met pijpmondjes, óf afzichtelijke ouwe heksen.

Zaterdagavond praat ik ook met Theo van den Boogaard en Rudolf Kahl. Van den Boogaard spreekt daarnaast met Tanja Jadnanansing en Carel Peeters over een tekst die hem inspireert en met Francis Broekhuijsen over zijn favoriete muziek. Ik heb begrepen dat hij ook nog een muzikaal optreden verzorgt in het kader van zijn nieuwe Bob Dylan-boek.

Met beide heren zal ik praten over het breken van taboes en het 'schurende' karakter van hun strips. Ik neem aan dat ik in *Stripschrift* niet hoef uit te leggen waarom dat een kolfje naar de hand van Van den Boogaard is, maar Rudolf Kahl kent vast niet iedereen, al staat zijn boek *Herinneringen* op het punt uit te komen in Chinese vertaling.

Kahl is Duitser van geboorte en hij heeft als kind de Tweede Wereldoorlog meegemaakt. *Herinneringen* gaat over die oorlog, bezien door Duitse ogen en nu eens niet met de Duitsers als daders, ook niet als slachtoffers, maar als toeschouwers. Hij vertelt zijn verhaal in een onderkoelde stijl, waardoor het extra hard aankomt. Kahl heeft ook een gedetailleerde inventarisatie gemaakt, prachtig getekend, van Duitse nazi-uniformen. Er zijn ongetwijfeld lieden die hem daardoor het etiketje 'fout' opplakken, maar ik vind het verfrissend, zeker in Nederland, om iemand zo nuchter de Tweede Wereldoorlog te zien behandelen.

Dus Manara, Van den Boogaard en Kahl op zaterdag 18 en zondag 19 januari 2014 in het Spuitheater. U kunt ze er ook ontmoeten en uw boeken laten signeren.

Meer informatie op *www.winternachten.nl*

Ik zie u daar!

peter.breedveld@stripschrift.nl

MARQ DENKT

aan Rick de Kikker

door Marq van Broekhoven

Het had zeker enkele maanden geduurd, maar nu was het eindelijk zover!
JAAA! 'k Heb genoeg gespaard!
Kijk, mam. 'k Heb genoeg zakgeld bij elkaar gespaard om 'n stripboek te kopen.
Nou... eh... Maraje...
Volgens mij zijn stripboeken nog net iets duurder, hoor...
Oh... Nou... eh... Maar misschien kan 'k er dan 'n striptijdschrift van kopen?
'k Ga in ieder geval 'ns kijken bij De Bron.
Roel mee?
De Bron was het kantoorboekhandeltje even verder in de straat.
Nee, Roel, jij hebt nog geen zakgeld, Jij kunt niet mee.
En even later ging ik vol goede moed op weg naar De Bron.
Poen... Poen-poen-poen...
M'n moeder bleek gelijk te hebben gehad.
Alle stripboeken zijn veel te duur...
En de tijdschriften staan vol met vervolgverhalen...
Hē... Wacht!

Wat is DIT?
Rick de Kikker...
En 't is maar 'n half boekje...

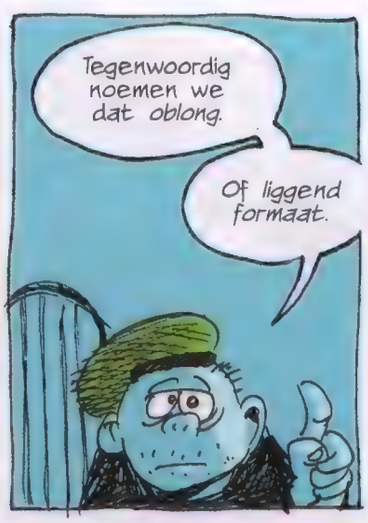
Tegenwoordig noemen we dat oblong.
Of liggend formaat.

Da's vast een stuk goedkoper!
RICK DE KIKKE
En inderdaad.

Even later kwam ik met mijn nieuwe aanwinst thuis. Mijn allereerste besteding van mijn eigen zakgeld.
Kijk! Rick de Kikker!
Van mij!

Roel leze!
Mijn jongere broertje reageerde wat jaloers.

NEE!
JA!
HIER!
GEEF!
BLIJF AF!
BOEM!
KNAL!
KRAK!

Rick de Kikker kwam niet ongeschonden uit de strijd.
Kijk nou wat je gedaan hebt! 'n Hele vouw in de kaft!
Roel leze.

M'n moeder wist de ruzie te sussen door mij wat geld te geven met de opdracht om nog 'n Rick de Kikker-boekje te gaan kopen.

En zo geschiedde...
Maar... da's hetzelfde boekje!
Ja. Ze hebben d'r maar één.

De rust was hersteld in Huize Van Broekhoven. Roel en ik hadden ieder ons eigen exemplaar van het enige deeltje uit de Rick de Kikker-reeks.
Rick de Kikker en de ge-sto-len ge-meen-te-kas...
Wat is een gemeentekas, mam?
Roel leze.

Ik 'n album met 'n lelijke vouw in de kaft en Roel 'n exemplaar in mint condition.

Allebei de boekjes zijn in de loop der jaren verdwenen...

Jammer, want ik zag op Catawiki dat ze tegenwoordig zo'n 75 euro waard zijn.
In mint condition, tenminste.

En d'r viel me NOG iets op: de afgebeelde kaft van het boekje heeft exact dezelfde vouw als mijn oude exemplaar!
JOOP GEISINK'S
RICK DE KIKKER

Maf, hè?
Uit.

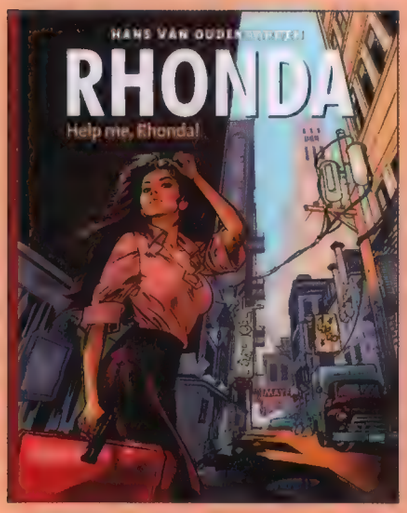

Rhonda 1:
Help me, Rhonda!

Van Oudenaarden
Don Lawrence Collection 2013
ISBN 978-90-8886-135-5
Prijs € 8,95
48 pagina's
Kleur (sk)

BLOEDSTOLLENDE STRIP BENEEMT LEZER DE ADEM

De locatie is Chicago 1964. De hoofdfiguur, de bloedmooie Rhonda, heeft zojuist haar vriendje getild voor zo'n $500.000 en is ondergedoken in een hotel. Helaas blijkt de buit uit maffiageld te bestaan en worden er drastische pogingen ondernomen om het half miljoen snel terug te vorderen.

Zo begint een bloedstollende serie van de hand van **Hans van Oudenaarden** (Vlaardingen 1959). *Help me, Rhonda* is een spannende, met veel vaart geschetste, avonturenstrip die de lezer letterlijk de adem beneemt. De karakters komen vaak karikaturaal over, maar dat doet geenszins afbreuk aan de goed doortimmerde verhaallijn. De auteur heeft zich goed gedocumenteerd en bezit veel oog voor details, wat onder meer tot uiting komt in de auto's, de kleding en de gebouwen. Toch een kritische noot: *Help me, Rhonda*, door Brian Wilson en Mike Love geschreven voor hun band The Beach Boys, werd pas in 1965 uitgebracht.

Van Oudenaarden, ooit begonnen als striptekenaar bij Donald Duck, werkte als *ghost artist* voor onder andere *Sjors en Sjimmie* en *Jan, Jans en de kinderen*. In 1987 won hij de Titanic-prijs voor nieuw talent met het realistische avontuur *Corn*. Ook maakte hij voor *Algemeen Dagblad* een strip over Bob Evers, de held uit de jongensboeken van Willy van der Heide.

Hij startte *Help me, Rhonda* begin jaren 1990 naar een idee van **Hanco Kolk**. Allerlei omstandigheden vormden de oorzaak dat Rhonda echter jaren in de la is blijven liggen. Een toevallige ontmoeting tussen Kolk en Van Oudenaarden had tot gevolg dat Van Oudenaarden de strip weer heeft opgepakt en in *Eppo* werd voorgepubliceerd. Gelukkig maar! BP

??!
DANA DANE ? JE BENT GEK ! IN ONZE TREIN ZEKER ?
MAAR KIJK DAN ZELF MAN ! DAAR ! DAT IS ZE TOCH ?
HEE DD ! DOUBLE D !
DAAR IS ZE WEER !
DANA ! DANA !
KIJK DAN ! KIJK DAN ! ZE HEBBEN DANA DANE TERUGGEVONDEN !
HEE DOUBLE D ! HEEEE !
JE BAGAGE ! JE MIJN KOFFERTJE ! MIJN KOFFERTJE ! IK VERGEET MIJN KOFFERTJE
WAT MOT DAT DAAR ?

Geslaagd Vikingenverhaal voor kinderen

Met *Arin en het volk van de hunebedbouwers* startte **Roelof Wijtsma** rond 2000 samen met Frans le Roux een educatieve avonturenserie over een jongen in het stenen tijdperk. Zijn nieuwe strip *Ivo en de Vikingszoon* heeft hij zelf geschreven. Ook in deze serie speelt een jongen de hoofdrol, maar het verhaal speelt zich nu af in de achtste eeuw. De strip is voorzien van de nodige hoeveelheid moraal. Dat is niet verwonderlijk als je weet dat er een voorpublicatie is geweest in het christelijk kinderblad *BimBam*. Los daarvan is het een toegankelijk en avontuurlijk verhaal dat verschillende lagen kent en drijft op menselijke eigenschappen: verraad, achterdocht, haat en onvoorwaardelijke liefde.

In de strip wordt de jonge Ivo ontvoerd door de Vikingen. Terwijl hij alle moeite doet om de Vikinghoofdman en diens zoon tot vriend te maken, blijft hij natuurlijk zijn familie missen. De vader van Ivo stelt

Kappie 138: Kappie en de zeeheks
Kappie 139: Kappie en de woeste Pochtli

Toonder & Wijn Stripstift 2013
ISBN 978-90-74539-46-3 (deel 138
ISBN 978-90-74539-47-0 (deel 139)
Prijs €9,95
72/80 pagina's
Zwart/wit (sk)

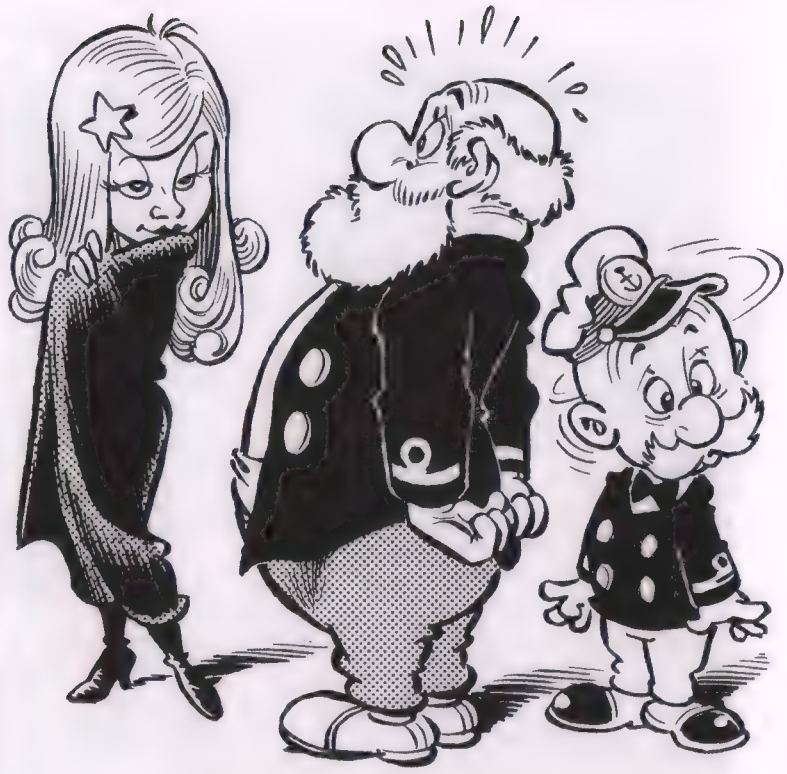

Ongecompliceerde verhalen over goed tegen kwaad

Medio 1972 bezorgde kapitein Anne Wobke, beter bekend als Kappie, zijn laatste vracht. Met een zucht van weemoed stuurde hij de sleepboot Kraak de haven van Lutjewier in. Hij bedankte de maat en de meester voor bewezen diensten en hoopte op betere tijden.
Het duurde tot 2013 voor hij weer het ruime sop mocht kiezen. In deel 138 van de *Kappie*-serie komt hij bij het bunkeren van kolen in aanraking met een zeeheks, die in onze kapitein de sterkste zeeman ziet, die ooit de zeven zeeën heeft bevaren. De ogenschijnlijk fraaie heks transformeert in een lelijk oud wijf zodra zij haar zin niet weet door te zetten. Kappie, slechts geïnteresseerd in zijn vracht, doorziet niet het raffinement waarmee zij hem in haar netten weet te krijgen. Gelukkig weten de maat en de meester het tij te keren.
Door het verkeerd interpreteren van een zeekaart door de maat is de Kraak in deel 139 in een gehucht beland, gelegen aan een smerige rivier in een Midden-Amerikaans land, mijlen verwijderd van de beschaafde wereld. Om de gederfde inkomsten te compenseren verhuurt de driekoppige bemanning zich aan een louche entrepreneur die jaagt op laatste goud van de Azteken. Deze schat wordt min of meer bewaakt door de laatste afstammeling van de ten onder gegane beschaving der Azteken. Het is een onhandig type dat voortdurend met zichzelf overhoop ligt. Kappie weet op zijn bekende wijze de partijen tegen elkaar uit te spelen om uiteindelijk zelf aan het langste end te trekken.
De verhalen van Kappie, de maat en de meester zijn ongecompliceerd. Het goede versus het kwaad is het leidende thema. De teksten zijn heerlijk archaïsch en tongue in cheek... Voeg daarbij de onovertroffen tekeningen van Piet Wijn en het feest is compleet. Wat een geweldig initiatief van de uitgever om Kappie c.s. een nieuwe toekomst te bieden. RB

Ivo en de Vikingszoon

Wijtsma Christelijke Tijdschriften 2013
ISBN 978-90-8205-081-3
Prijs €7,95
80 pagina's
Kleur (sk)

alles in het werk om zijn zoon terug te vinden en samen komen ze uiteindelijk terecht in het dorp van de Vikingen alwaar een grimmige strijd om de macht heerst. Wijtsma tekent in een soepele, enigszins karikaturale tekenstijl. Zijn kleurgebruik is ingetogen en bij flashbacks werkt hij met grijstinten.
TdK

Typex
Rembrandt

Typex
Oog & Blik/
Bezige Bij 2013
ISBN 978-90-
5492-396-1
Prijs€ € 29.90
240 pagina's
Kleur (sk)

Rembrandt, een schildersleven vol schaduw

Na de film, de opera en de musical is er eindelijk een grafische roman over Rembrandt van Rijn. **Typex** (Raymond Koot, 1962) heeft er een overweldigende beeldroman van gemaakt waarin hij zijn visie op Rembrandts leven presenteert. Op 13 december kreeg hij hiervoor de Willy Vandersteenprijs in Turnhout. We maken kennis met een briljante, eenzelvige, schraperige schilder en kunstverzamelaar uit de 17e eeuw. Geboren in Leiden, waar hij samen met vriend Jan Lievens een atelier deelt, vertrekt Rembrandt al jong naar Amsterdam. Hij koopt zich in bij een kunsthandelaar en trouwt later met diens nicht Saskia van Uylenburg. Het lijken Rembrandts gelukkigste jaren. Er is waardering voor zijn schilderijen en hij heeft, mede dankzij een erfenis, geld om ruim te leven. Nadat Saskia overlijdt komt het eigenlijk nooit meer goed. Met zoon Titus en dochter Cornelia heeft hij een moeizame relatie. Mede omdat alleen Titus hem na een faillissement uit de geldzorgen kan helpen.

Typex verdeelt het schildersleven van Rembrandt in episodes, vaak gekoppeld aan een relatie met een vrouw. Eerst Saskia, zijn grote liefde, daarna de huishoudsters Geertje en Hendrickje en dochter Cornelia. Rembrandt weet wat hij wil, anderen overtuigen is niet zijn sterkste eigenschap. Op schilderijen van leerlingen die hij goed vindt, zoals Carel Fabritius, zet hij zijn handtekening, als blijk van waardering. Goed voor de verkoop, ook. Sommige tijdgenoten vindt hij prutsers. Govert Flinck valt in die categorie. Dat zijn mecenas Jan Six werk koopt van Govert Flinck, komt hard aan. 'Onmogelijk, die man had smaak,' laat Typex Rembrandt tegen boodschapper Jan Lievens zeggen.

Rembrandt verrast met zijn gebruik van licht en schaduw. In Typex' tekeningen ontbreken uitgesproken, felle kleuren en overheersen donkere kleuren en schaduw. Het schildersleven eindigt in bijna totale duisternis. De hoofdstukken beginnen met tekeningen die op etsen lijken. Typex, die zelf het scenario schreef, presenteert een 17e eeuw waarin modern Nederlands de voertaal is. Soms overdrijft hij, dan zegt Lievens: 'Brandt, we zijn geen stel jonge honden meer die in een armoedig studiootje zitten te rotzooien...'' Rembrandt houdt van wijntje en trijntje. Maar waarom suggereren dat de jonge Rembrandt een *one-night-stand* heeft met Elsje Christiaens, een Deens dienstmeisje dat aan de galg eindigt nadat ze haar hospita met een bijl vermoordt? Er zijn etsen van Elsje aan de galg, maar die stammen uit de laatste jaren van Rembrandts leven. EvdH

HAHA, EN STA JIJ DAN HIER N JE EENTJE TEGEN DE SPIEGEL TE LACHEN TERWIJL JE SCHILDERT?
JA, WAT IS DAAR NOU WEER ZO GRAPPIG AAN?
OMDAT JIJ NOOIT LACHT, PAP
WAT EEN ONZIN; IK LACH ZO VAAK
JIJ VERTELT ME GEWOON NOOIT IETS LEUKS
GOED, DAN ZAL IK IETS LEUKS VERTELLEN
MIJN VRIENDJE CORNELIUS HEEFT EEN GROTE SCHILDEROPDRACHT VOOR HET KANTOOR VAN DE OOST-INDISCHE COMPAGNIE IN BATAVIA.
DUS GEEN HOLLANDSE WINTERS MEER VOOR ONS. WE VERTREKKEN NAAR BATAVIA!
NOU, IS DAT LEUK NIEUWS OF NIET?

[EN VERDER]

Alex senator 2. De laatste farao (Mangin/Démarez, Casterman). Krasse vijftiger Alex arriveert met zijn zoon in Alexandrië. Hij is door zijn vriend en beschermheer keizer Augustus gevraagd een vuil zaakje op te lossen. Knap tekenwerk van Thierry Démarez *(Marie der draken)* naar een complex scenario van Valérie Mangin. Haar echtgenoot Denis Bajram voerde de artistieke regie. Op de uitnodigende voorkant ontbreekt de naam J. Martin uiteraard niet. BP

Aria 35: De feniks verrijst (Weyland, Dupuis). Al vijfendertig albums lang bouwt de Belg Michel Weyland gestaag aan zijn heroic-fantasywereld rond hoofdpersoon Aria. In weekblad *Kuifje* was de serie destijds een buitenbeentje en dat geldt eigenlijk nog steeds. RS

De autoreportages van Margot 4: De coureur met de twee gezichten (Marin/Callixte, Silvester). Margot kan het zelfs tijdens haar huwelijksreis niet nalaten te spitten in een oud autosportmysterie dat haar leven in gevaar brengt. Tikkeltje voorspelbaar scenario. TdK

De Blauwbloezen 57: Colorado Story (Lambil/Cauvin, Dupuis). Deze formulestrip dendert maar door. Binnen de serie is dit een mager verhaal volgens het beproefde recept: de jongens zijn benoemd tot vrijwilliger, maken ruzie, worden gepakt, maken ruzie, enzovoort. Op naar deel 60! BP

Canardo 22: De oude eend en de zee (Sokal, Casterman). Vrij naar Hemingway schotelt Sokal de lezer een vertelling voor over het tropische eiland Koedoeland, waar gijzelingen en corruptie aan de orde van de dag zijn. De ontknoping ontrolt zich traag, omdat Sokal dit keer veel tekst nodig heeft om de ontwikkelingen toe te lichten. RS

Mooi debuut vol absurde humor

Een behoorlijk aantal puppy's heeft de publicatie van het eerste boek van **Niconar** met hun leven moeten bekopen. Niconar haalt zijn schouders namelijk niet op voor een puppy meer of minder, ook al moeten ze ritueel worden geslacht. Maar de offers zijn niet voor niets. Het resultaat is een mooi boek, vol absurde humor.

De hel van Niconar

Niconar
Syndikaat 2013
ISBN 978-90-78403-29-6
Prijs €9.95
64 pagina's
Kleur (sk)

De hel van Niconar is het debuut van Niconar, een pseudoniem van **Nick Dercon**. Het is een bundeling van zijn werk als cartoonist voor het Belgische *P-Magazine* tussen 2010 en 2013. In de korte, humoristische strips voert Niconar een groot aantal absurde figuren ten tonele. Redacteur honingbeer, Sjarel de rondborstige vechtersbaas en Konargh de barbaar zijn slechts een paar voorbeelden. Het meest bijzondere figuur is echter Gruwelaar, verkondiger der afschuwelijke waarheden! Om maar direct met Gruwelaar te spreken: 'Jullie zijn naïeve kinderen, verdrinkend in een oceaan van wanhoop, ontkenning en waanideeën.' Met Niconar hebben de Vlaamse absurde humoristen er weer een talent bij. RSp

GEEN INSPIRATIE? NEE HOOR, JIJ HEBT DE LAATSTE TIJD EERDER LAST VAN EEN EEN GEBREK AAN MOTIVATIE!
WACHT, JIJ HEBT TOCH EEN ZWAK VOOR HONDJES, HE?
WEL, ALS JE GEEN GEWELDIGE STRIP VERZINT BINNEN NU EN VIJF SECONDEN GAAT WOEFFELS HIER ER ONVERBIDDELIJK AAN!
VIJF SECONDEN?
MAAR DAT IS TOCH HELEMAAL NIET GENOEG TIJD OM ...

Cassio 7: Een godin ontwaakt (Reculé/ Desberg, Lombard). Archeologische thriller die zich afspeelt in het Rome van nu èn het Rome van 145 na Christus. Nu maar hopen dat het verhaal niet over al te veel delen wordt uitgespreid. RS

Châteaux Bordeaux 3. De amateur (Corbeyrand/Espé, Medusa). De hele wijnoogst van Le Chêne Courbe gaat door sabotage verloren. Gelukkig is er vakkundige hulp onderweg. Geslaagd deel van deze familiekroniek, waarin weer tal van leuke wijnweetjes aan de orde komen. BP

D 2: Lady D'Angerès (Maïorana/Ayroles, Silvester). De spanning stijgt als beide hoofdrolspelers elkaar in een onderling duel gaan bestrijden. De mysterieuze Lady D'Angerès dient zich aan voor een hoofdrol in het derde en afsluitende deel. TdK

ADVERTENTIE

WEER TWEE NIEUWE TITELS
Fokke & Sukke -
Het afzien van 2013
Alle actuele cartoons gebundeld
€ 9,95 - ISBN 9789078753506
het afzien van 2013
FOKKE & SUKKE
GEEN KOPER VOOR MIJN WONING ... GEEN KRONING!
Reid, Geleijnse & Van Tol
FOKKE & SUKKE SCHEURKALENDER 2014
IK HOOR 'T WEL! JE ZIT VOORUIT TE BLADEREN!!!
BONK BONK
REID, GELEIJNSE & VAN TOL
Fokke & Sukke -
Scheurkalnder 2014
Het leukste scheurgebeuren
€ 14,95 - ISBN 9789078753605
Uitgeverij Catullus
jvantol@catullus.nl
Tel 035 602 94 53
www.catullus.nl
Alle boeken worden geleverd door Strips in Voorraad - Nederland (info@stripsinvoorraad.nl) en Pinceel - België (bart@pinceel.be)

ADVERTENTIE

BOEKEN MET EEN XTRA DIMENSIE

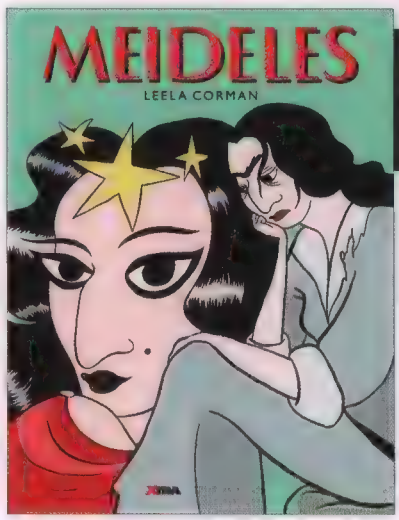

LEELA CORMANS
SPRANKELENDE STRIP OVER TWEELINGZUSSEN IN HET NEW YORK ROND 1900

De tweelingzusjes Fanya en Esther groeien begin vorige eeuw op tot vrouw in de levendige Joodse wijk op de Lower East Side van New York. Allebei kiezen ze een ongewoon pad. Fanya strijdt voor abortus. Esther belandt al jong in het bordeel en maakt vervolgens furore als artieste in de revue. Gaandeweg raken hun levens steeds meer van elkaar verwijderd... Sprankelende graphic novel vol Jiddisch bargoen en sierlijke art deco.

€ 19,90 (208 pag.) • ISBN 978-94-90759-58-2
Oorspr. titel: *Unterzakhn*

'Verleidt je met humor en sensualiteit... om je vervolgens in de toges te bijten! Ik vond het geweldig.' – Craig Thompson

Bekroond met de **Prix Millepages**
& nominaties voor een **Eisner Award**,
de **LA Times Book Award**
en de **Prix Artemisia**

[DE BOVENTOON]

Autobiografische zelfhulpstrip

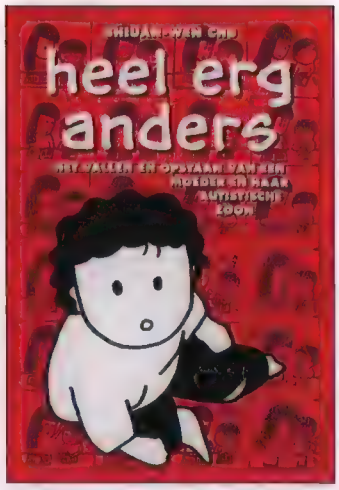

Lennert is het zoontje van twee architecten, een Taiwanese moeder en een Nederlandse vader. Hij groeit op in Rotterdam en blijkt een ongewoon kind dat extra aandacht nodig heeft. Als hij vier jaar is, en inmiddels naar de basisschool gaat, wordt duidelijk dat Lennert een autistische stoornis heeft. Die diagnose bevestigt dat hij zich anders gedraagt, anders communiceert en anders reageert dan veel leeftijdsgenoten. Wat dat in het dagelijkse leven daadwerkelijk betekent voor moeder en kind blijkt op heldere wijze uit deze autobiografische grafische roman.

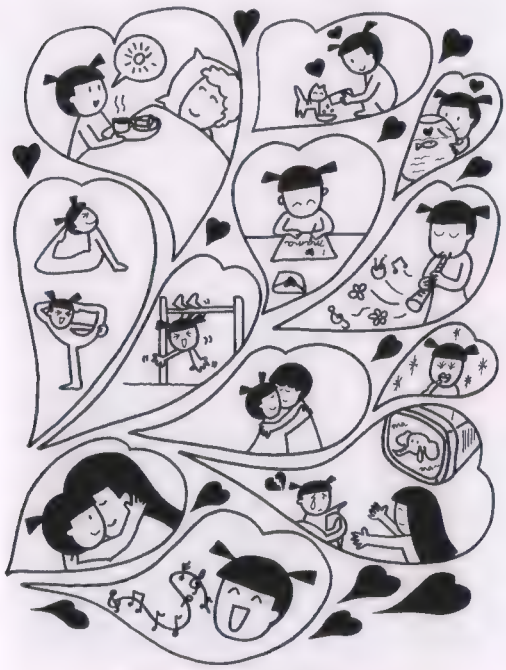

Maar nooit had ik gedacht dat mijn zoon zo'n zware stoornis zou hebben als autisme.

Heel erg anders is een sympathiek boek dat de lezer vertrouwd maakt met vooral de ervaringen van Lennerts moeder. Haar onzekerheden, angsten, wensen en verwachtingen komen alle aan bod, afgewisseld met terugblikken op haar eigen levensgeschiedenis – die haar vanuit Taiwan via Zuid-Afrika naar Nederland voerde - en beschouwingen over de combinatie van een ambitieus beroep en een niet minder veeleisend gezinsleven. Openhartig wordt verslag gedaan van de ervaringen en persoonlijke overwegingen, die op toegankelijke wijze worden geïllustreerd. Het tekenwerk van **Shiuan-Wen Chu** doet ergens denken aan Maaike Hartjes en lijkt daarbij een knipoog te maken naar informatieve cartoons. Aardig zijn de twee fraaie onderbrekingen met door Lennert gemaakt tekeningen.

Dit eerste beeldverhaal van deze auteur, vertaald uit het Engels, vertoont wat kenmerken van een Amerikaans boek uit de afdeling zelfhulpboeken, en krijgt daardoor hier en daar een wat uitleggerig karakter. Passend bij dit genre neigt het einde evenwel naar een *happy end*. Op dat moment vraagt de lezer zich wel af hoe de vader, die in alle openheid nogal buiten beeld lijkt te staan, zich temidden van alle ontwikkelingen, voelt en gedraagt. Een insteek voor een volgend boek? KR

Heel erg anders – Het vallen en opstaan van een moeder en haar autistische zoon

Shiuan-Wen
Xtra, 2013
ISBN 978-94-90759-51-3
Prijs €16,90
202 pagina's
Zwart/wit (sk)

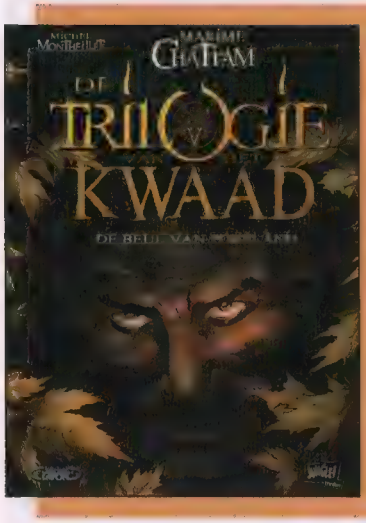

Thriller zonder spanning

Het verhaal van **Maxime Chattam** en **Michel Montheillet** begint met de introductie van de moordenaar, een zieke geest die als kind al genoot van het martelen van levende dieren. Na één zo'n gruweldaad is hij getuige van de moord op zijn moeder bij wie eerst de handen worden afgehakt. Het zou logischer zijn geweest als dit chronologisch gezien andersom was verteld, want dan heb je nog enig idee waardoor de moordenaar zo gek is geworden. We springen dan twintig jaar verder in de tijd wanneer er moorden worden gepleegd in Portland. Vanaf hier worden alle thrillerclichés weer eens uit de kast gehaald. Hoofdpersoon inspecteur Joshua Brolin weet bij het eerste lijk vrijwel meteen wat de moordenaar beweegt en waar die is, maar wordt niet geloofd. Is hij – in z'n eentje! – wel op tijd om een studente uit de klauwen van de moorderaar te redden? Het verhaal blijft oppervlakkig en nergens leef je mee met karakters. Het is door Montheillet wel aardig getekend. MvM

De trilogie van het kwaad 1: De beul van Portland

Chattam & Montheillet
Jungle/Michel Lafont 2013
ISBN 978-90-303-6889-2
Prijs €6,95
48 pagina's
Kleur (sk)

[EN VERDER]

XIII 22: Terug naar Greenfalls (Jigounov/Sente, Dargaud). Ooit begonnen als spannende actieserie vol intriges en plotwendingen verzandt het steeds meer in lange conversaties en ongeloofwaardige verhaallijnen en terugblikken. Meer vaart en actie, en minder lullen graag. TdK

XIII Mystery 6. Billy Stockton (Cuzor/Bollée, Dargaud). In deze *spin-off* wordt steeds één van de hoofdpersonages uit de reguliere serie onder de loep genomen. Per album wordt er met een nieuw team van scenarist en tekenaar gewerkt, onder toezicht van Jean van Hamme. In dit deel wordt ingegaan op de achtergrond van de omgekomen medevluchter van Jason. Arme wees rekent resoluut af met zijn hebberige pleegouders en krijgt de smaak te pakken. BP

Dokus, de leerling 19: Dokus, modelleerling (Godi/Zidrou, Lombard). Opmerkelijk dat deze humoristische jeugdstrip het zo lang volhoudt op de Nederlandstalige markt zonder echt zichtbaar te zijn. Scenarist Zidrou put voor zijn grappen deels uit zijn ervaringen als onderwijzer in een ver verleden. RS

Frank Lincoln 5: Kusu-Gun (Bourgne/Eilam, Medusa). Kusu-Gun is het kleine plaatsje in Japan waar Frank Lincoln terecht komt op zoek naar zijn verdwenen vrouw Susan. Geholpen door de lokale schoonheid Ryoko komt hij dichter in haar buurt dan ooit. Spannende ontwikkelingen met ondermeer de Japanse maffia volgen elkaar in hoog tempo op. TdK

Golias 2: De bloem van de herinnering (Lereculey/Le Tendre, Lombard). Golias onderneemt een avontuurlijke tocht naar een bloem die zijn vergiftigde vader kan genezen. Vlotlezende aflevering met mythische en magische elementen. TdK

I.R.S. Team 2: Wags (Koller/Desberg, Lombard).

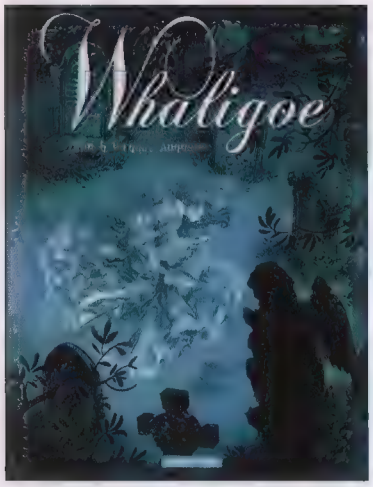

De gelukkige gevolgen van een Schotse vlucht

De Londense aristocraat en schrijver Lord Douglas Dougsonn is zijn inspiratie kwijt, gaat gebukt onder schulden en is door Londen uitgekost na een zedenschandaal. Met zijn muze en geliefde Speranza belandt hij in 1827 per koets in het vissersdorp Wahligoe, een vissersdorp in het uiterste noorden van Schotland. In dat dorp, waar hanengevechten de voornaamste bron van vermaak zijn, haalde twaalf jaar eerder de dochter van de pastoor de zoon van de doodgraver over om elkaar bij een rituele steen te kussen, waardoor hun zielen voor de eeuwigheid met elkaar verbonden raakten. Deze twee gebeurtenissen vormen het begin van het tweedelige beeldverhaal *Whaligoe*, een historisch-romantisch avontuur waarvoor **Yann** het scenario schreef en **Virginie Augustin** de tekeningen maakte.

Augustin, in 1973 in Chatou, een voorstad van Parijs geboren, werkte na een kunststudie bij de Walt Disney Studio, waar zij betrokken was bij Tarzan en Hercules-films. Tijdens haar animatiewerk voor de film *Corto Maltese – La cour secrete des Arcanes*, een prachtige tekenfilmversie van Hugo Pratts *Corto Maltese in Siberië*, werd zij benaderd door de Franse scenarioschrijver Wilfrid Lupano waarmee zij de serie *Alim de leerlooier* maakte. Yann, pseudoniem van Yannick Le Pennentier (Frankrijk, 1954) is een populaire Franse scenarioschrijver, bekend van onder andere de stripserie *De onnoembaren* en soms werkend onder het pseudoniem Balac.

De relatie tussen Dougson en Speranza bereikt in *Whaligoe* een dieptepunt, maar juist als de lord zich al scherend afvraagt of hij er niet beter een – romantisch – einde aan kan maken, dan ziet hij vanuit het raam een geestachtige verschijning op het kerkhof, waar hij gefascineerd achteraan gaat, tevergeefs. Als Speranza er dan ook nog achter komt dat de mysterieuze auteur Ellis Bell zich in het dorp heeft teruggetrokken, veert het stel op in het vooruitzicht van spannende avonturen die zich in het tweede deel verder zullen ontwikkelen. Een boeiend, mysterieus verhaal, in een aangenaam tempo verteld en sfeervol getekend. DR

Whaligoe 1

Yann en Augustin
Casterman 2013
ISBN 978-90-303-6858-8
Prijs €7,95
48 pagina's
Kleur (sk)

Matchfixing is in de hedendaagse voetbalwereld een fenomeen dat steeds vaker opduikt. In deze spin-off gaat het verkopen van wedstrijden gepaard met grof geweld. Nog even en deze interessante afsplitsing gaat de originele serie overvleugelen. RS

Jan, Jans en de kinderen 52 (Studio Jan Kruis, Sanoma). Keurige Nederlandse humorstrip. Het aantal tekenaars van de (virtuele) 'studio' is ditmaal beperkt tot drie: Maarten Gerritsen, Rob Phielix en Daniel van den Broek. Dit 52e deel staat kort stil bij de 80e verjaardag van bedenker Jan Kruis. Er staat tevens een aankondiging in voor een gratis Rode Kater App voor iPhone en Windows Mobile. RS

Jodocus de barbaar 3: De schrik van de onderzee (Van Broekhoven, Strip2000). Vormexperimenten, steengoede tekeningen en een onderhoudend verhaal komen op een onpretentieuze manier samen. RSp

ADVERTENTIE

Titels uit voorraad leverbaar

Perfecte verpakking

www.Yendor.nl

ADVERTENTIE

De best gesorteerde stripwinkel in de Zaanstreek!

Stripboekhandel
De 9e kunst

Voor nieuwe en bijzondere albums

Altijd leuke aanbiedingen!

Veeringstraat 54
1502 NM Zaandam
tel. 06-28919687

Zie de website voor de huidige acties!

www.stripboekhandelde9ekunst.nl

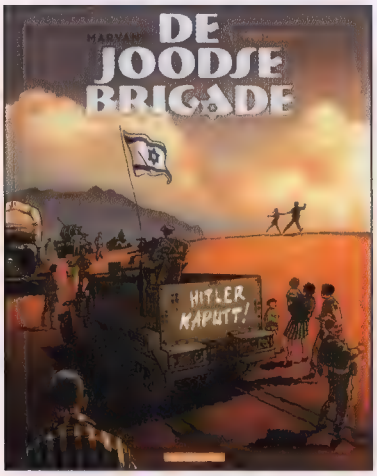

Boeiend post-Tweede Wereldoorlog-relaas

In november verscheen bij uitgeverij Dargaud het eerste deel van *De Joodse Brigade*, het begin van een nieuwe trilogie van **Marvano** (pseudoniem voor **Mark van Oppen**). De in september 1944 opgerichte brigade was onderdeel van het Britse leger en bestond uit joodse soldaten die onder meer meevochten in Italië. In de zomer van 1946 werd de Joodse Brigade door de Britten opgeheven.

De trilogie is min of meer een vervolg op *Grand Prix*, zijn vorige drieluik. Het verhaal gaat van start in juni 1945, wanneer de oorlog in Europa is afgelopen. Op het Poolse platteland zijn twee geallieerde militairen, met om hun arm de band van de Joodse Brigade, op zoek naar een voortvluchtige nazi-beul. Hoofdpersonage is Leslie Toliver, de Britse Mercedescoureur uit Grand Prix. Toliver is op zoek naar zijn verloofde en zijn moeder, die beiden spoorloos zijn verdwenen. De Joodse Brigade is een boeiend relaas en geeft een inkijk in een minder bekende periode van kort na de Tweede Wereldoorlog. Grote delen van Europa zuchten onder de Russische bezetting die veel burgerslachtoffers eist. En ondanks het feit dat het Derde Rijk tot het verleden behoort zijn veel overlevenden van de kampen hun leven nog lang niet zeker.

De Joodse Brigade 1: Vigilante

Marvano
Dargaud 2013
ISBN 978-90-8558-324-0
Prijs €14,95
48 pagina's
Kleur (hk)

IK BEN VAN BYFLEET, IN SURREY
AUSTRIA
ITALY
VLAK BIJ HET CIRCUIT VAN BROOKLANDS
IK HEB JE DAAR ZIEN RACEN, TOLIVER, LANG VOOR DE OORLOG
VOOR JE JE ZIEL VERKOCHT AAN DE DUIVEL, ZOALS SOMMIGEN HET ZOUDEN UITDRUKKEN
DUS JA, "WE" TOLIVER
IK HEB OOK DE VERHALEN VAN DE OVERLEVENDEN GEHOORD IK HEB HUN ELLENDE GEZIEN TOEN ZE HIER ARRIVEERDEN IK HEB DE GEZICHTEN GEZIEN VAN DE VROEGOUDE KINDEREN DIE NA VERLOOF VAN TIJD TOCH WEER LEERDEN LACHEN IK BEN EEN LID VAN HET MENSELIJK RAS HEB JE ER BEZWAAR TEGEN?
NEEN, SIR
IK BEN BLIJ HET TE HOREN

De inkleuring van de hand van **Bérengère Marquebreucq** doet dit zeer geslaagde eerste deel volledig recht. Jammer dat de vervolgdelen, november 2014 en 2015, nog lang op zich laten wachten. BP

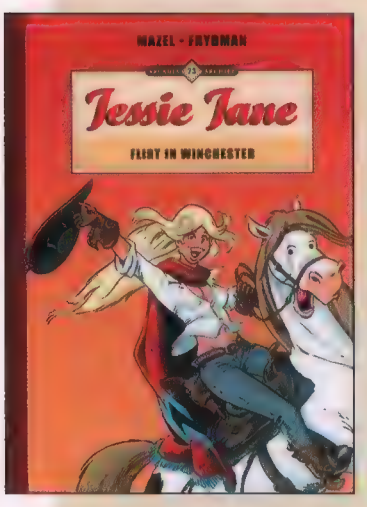

Pittige tantes

Jessie is een boerendochter die bij haar geboorte door haar ouders is uitgehuwelijkt. De dag is bijna aangebroken dat ze Jessie naar haar verloofde sturen. Er is één probleem: iedere man die haar ziet probeert zich voor haar te winnen of te ontvoeren. De ouders hebben er een dagtaak aan om alle boerenkinkels die voor haar hand komen van hun erf af te schieten. Ook het Indiaanse opperhoofd ziet haar als een toekomstige vrouw. Het is de plaatselijke grootgrondbezitter die haar op listige wijze laat ontvoeren en tegen haar wil vasthoudt in een poging haar hart te veroveren. Hij heeft hierbij niet gerekend op de drie dames die haar moesten escorteren naar haar toekomstige man. Het tekenwerk van **Luc Maezelle** (Mazel) doet sterk denken aan de stijl van Morris. Hier en daar vind je dan ook een verwijzing naar *Lucky Luke*. Helaas heeft Jessie een ondergeschikte rol in dit verhaal en is zij het lijdend voorwerp, letterlijk en figuurlijk. Hopelijk komen er ook andere verhalen van haar uit waarin zij zelf de teugels en zweep pakt! Het is lovenswaardig dat Arcadia steeds meer verhalen afstoft die niet eerder in albumvorm zijn verschenen. Voor een mooie prijs zijn de albums uit hun archief mooi uitgegeven, genummerd en gesigneerd. MvM

Arcadia Archief 23: Jessie Jane: Flirt in Winchester

Frydman & Mazel
Arcadia 2013
ISBN 978-94-91657-02-3
Prijs €19.95
48 pagina's
Kleur (hk)

[EN VERDER]

John Tiffany 1: Het geheim van het geluk (Panosian/Desberg, Lombard). Amusante *hardboiled* detective over de premiejager John Tiffany door Stephen Desberg en Dan Panosian. Die laatste blijkt een Amerikaanse tekenaar te zijn die vooral wordt ingezet voor het inkten, inkleuren en het maken van omslagen van comics. Ook werkt hij mee aan de vormgeving van games, zoals *Duke Nukem Forever*. Hij hanteert een Joe Kubert-achtige stijl. RS

Kuiken 1 (Janry/Schmitt, Ballon Media). Filosofisch ingesteld kuiken overschouwt de wereld in korte hilarische gags. Janry, tekenaar van *De kleine Robbe* brengt de grappen van Éric-Emmanuel Schmitt, een tot Belg genaturaliseerde Franse schrijver, geslaagd in beeld. Best geestig. RS

Marie der Draken 3: Amaury (Ange/Démarez, Silvester). Goed scenario. Misschien is het juist hierdoor dat het tekenwerk wat achter lijkt te blijven. RSp

Oorlogsvrouwen 1: Amy Johnson (Wachs/Hautière/Laboutique/Polack, Casterman). Start van een collectie over vrouwen die zich onderscheidden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Pierre Wachs schetst in sobere tekeningen het leven van Amy Johnson, een uitzonderlijk aviatrice die vele records op haar naam bracht. Het album bevat ook een klein maar wezenlijk dossier over deze oorlogsvrouw. Er volgen nog vier delen. BP

Een paar stappen naar het licht 3. Reizigers uit een andere wereld (Marchand, Silvester). Er wordt in deze verzorgde serie heel wat afgereisd. De hoofdpersonen gaan in dit deel naar Tibet om hun missie te voltooien. Degelijk, mooi uitgegeven verhaal waarin het toeval een niet onbelangrijke rol speelt. BP

Rani 4: Meesteres (Vallès/Van Hamme/Alcante). Hobbyproject van topscenarist Jean van Hamme die niet echt meer hoeft, maar het waarschijnlijk gewoon leuk vindt

Lachwekkende strip

Sergeant-Major Bowen is een nieuwe stripserie van **Gil Formosa**, ooit assistent van *Lucky Luke*-tekenaar Morris. Enkele jaren geleden publiceerde hij naar een verhaal van Eric Corbeyran de trilogie *Linkerhanden*. De nieuwe strip is neergezet als een spionagethriller die zich afspeelt tijdens de Koude Oorlog.

In 1956 crasht de hoofdfiguur, samen met zijn overste luitenant-kolonel Cox, tijdens een proefvlucht met een F104 Starfighter in de woestijn van de verboden zone White Sands in de staat New Mexico. *So far so good.* Maar dan ontwikkelt zich een even lachwekkend als onwaarschijnlijk scenario.

Hun missie is zo ontzettend geheim dat de Amerikaanse vluchtleiding niet de moeite neemt om de vermiste vliegers op te sporen. De piloten worden door een onbekende macht opgesloten in een onderaardse bunker waar ooit een indiaanse beschaving de scepter zwaaide. Deze ruimte wordt thans bewoond door een waanzinnige Russische geleerde, beschermd door een bonkige kolos, voor wie zelfs Bokito zou terugdeinzen, en een wulpse officier. De reden dat de piloten zijn gevangengenomen is hen te bewegen deel te nemen aan de eerste Russische ruimtereis. Ruim voor Gagarin dus en op Amerikaans grondgebied!

In dit verhaal, van de hand van Formosa en **Benjamin Rivière**, lijkt niemand te zijn wie hij/zij is, alle verhaalfiguren zijn ruimschoots voorzien van dubbele agenda's. Ook het tekenwerk van Formosa valt niet mee. De vliegtuigen en de achtergronden zijn in orde maar de personages, met name de vrouwen, zien er minder prettig uit en de bedscène is evenmin om over naar huis te schrijven.

Saillant detail: in het colofon op pagina twee wordt Gil Formosa genoemd als scenarist en zijn de tekeningen van de hand van Benjamin Rivière. Een pagina eerder daarentegen zijn de tekst en de tekeningen van Formosa en is Rivière co-scenarist. Beetje slordig!

BP

Sergeant Major Bowen 1: De hoogste mens

Formosa & Rivière
Medusa 2013
ISBN 978-94-615-7974-1
Prijs €7,95
56 pagina's
Kleur (sk)

om spannende avonturenstrips te blijven schrijven. Plus dat hij medescenarist Alcante de kneepjes van het vak leert. De serie, die zich afspeelt in de 18e eeuw, draait om de mooie Jolanne de Valcourt die constant in de problemen komt. RS

Robbedoes en Kwabbernoot geannoteerd 3: De graaf is verstrooid (Franquin/Greg/Jidéhem, Dupuis). Fraaie heruitgave van een verhaal uit de serie *Robbedoes en Kwabbernoot* met toelichtend commentaar van José-Louis Bocquet en Serge Honorez. *De graaf is verstrooid* stond in 1960 voor het eerst in het album *De bezoeker uit de oertijd*. RS

Sergeant Major Bowen 2: De man van overground (Formosa, Medusa). Te zwaar aangezette actiestrip met een reeks aan onduidelijke personages. Een ondermaatse uitgave in het normaal gesproken aantrekkelijke fonds van deze uitgever. Eén uitroepteken voor het tekenwerk en de moeite. TdK

ADVERTENTIE

Ahoy!

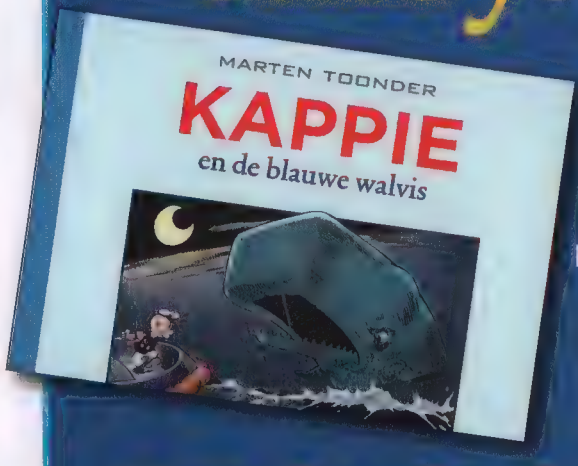

SLECHTS €9,95 per deel

Elk kwartaal een nieuwe titel!

Het derde deel is nu te koop!

Ook verkrijgbaar als e-book via de app van Bruna Tablisto voor €8,99 per deel.

www.stripstift.nl

ADVERTENTIE

AKIM
Stripspeciaalzaak

Geen winkel in de buurt, door ons worden de strips verstuurd

Bestel snel op Akim.nl

* Nieuwe strips
* Antiquarisch
* Tweedehands
* Manga's
* Comics
* Curiosa
* Originelen

Tevens inkoop van partijen en verzamelingen

AKIM.nl

Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

Degelijke sciencefictionstrip

ENNE... HOE GAAT IE HETEN?!
GLOEIENDE PALEOGOD! HOE MOET IK DAT NOU TOCH WETEN?!
WAT VIND JE VAN "NEE" ?!
HEEL GOED MEESTER
DU WE' STAAT ERIN
OPZIJ! IK WIL HEM ALS EERSTE ZIEN!
GOEIEDAG, NEE!
DAG PAPA!
HO DAAR! VAN DERGELIJKE PLANKERIGE SENTIMENTEN MOET IK NIETS HEBBEN! IK BEN JE VADER NIET!
IK BEGRIJP HET..
...MENEER...
TIGUI
BRENG NEE NAAR DE WAPENKAMER!
DE MOORDENAARS-ROBOT MOET EEN KILLER VAN HEM MAKEN!

Showman Killer 1: Een held zonder hart
Showman Killer 2: Het gouden kind

Fructus & Jodorowsky
Arboris 2013
ISBN 978-90-343-0470-4 (deel 1)
ISBN 978-90-343-0472-8 (deel 2)
Prijs € 8,95
64/56 pagina's
Kleur (sk)

Het eerste deel van *Showman Killer* werd in 2011 al eens uitgegeven bij Oog & Blik/Bezige Bij onder de titel *De held zonder hart*. Arboris doet nu een nieuwe poging en lanceert de reeks opnieuw maar dan onder de naam *Showman Killer*. Het eerste deel bevat een interview met tekenaar **Nicola Fructus**. Veteraan **Alexandro Jodorowsky** (1929) schreef reeds een halve boekenkast vol, inclusief de sciencefictionklassieker *John Difool* met wijlen Moebius/Giraud als tekenaar. *Showman Killer* is echter geen nieuw meesterwerk; degelijk, maar meer ook niet.

De reeks start met de introductie van Dokter Corcolein, het prototype gewetenloze geleerde die zijn eigen Frankenstein creëert om daar schatrijk mee te worden. Deze jongen wordt een superkiller en – gewetenloos als hij is – al snel de moordenaar van zijn eigen schepper. Showman Killer werkt vervolgens alleen nog voor geld in het galactisch stelsel van Moenea. Deze huurling in extreme vorm is niet de held zonder hart, zoals de titel suggereert, maar enkel een kille moordmachine. Toch toont hij emoties wanneer hij zich ontfermt over een koninklijke baby. Hij traint de jongen, die hij Nee noemt, zoals hij zelf eens getraind werd: hard en meedogenloos. Gaandeweg wordt duidelijk dat Showman Killer en Nee oom en neef van elkaar zijn en een bedreiging vormen voor de heersende macht.

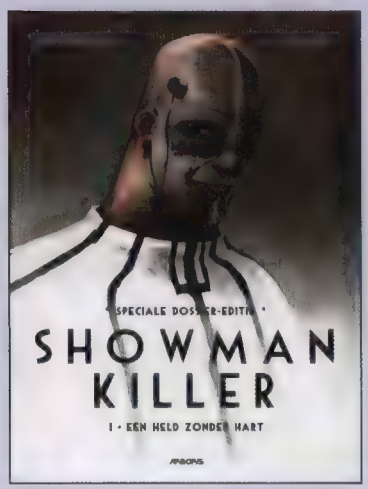

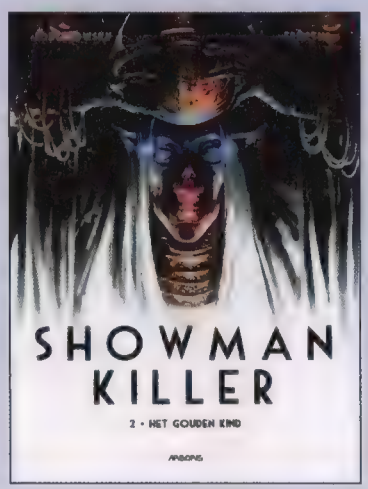

Jodorowsky's scenario leunt teveel op oeverloze exercities en uitwijdingen die de verhaallijn ophouden. Hopelijk volgt in deel 3 een waardige apotheose. Nicola Fructus, weinig gekend in het Nederlandse taalgebied, is schatplichtig aan Don Lawrence, al 'schildert' hij zijn platen met de computer. De kwaliteit ervan is wisselend: geslaagde ruimtevoertuigen en spectaculaire gebouwen wisselt hij af met knullige anatomie en nietszeggende invuloefeningen. JdL

[EN VERDER]

Thorgal 34: Kah-Aniël (Rosinski/Sente, Lombard). Dit nieuwe avontuur uit de moederserie speelt zich af in Bagh Dadh. Op de achterkant van het album blijkt dat over twee delen – in deel 36 – de verhaallijnen van de parallelseries *Kriss van Valnor* en *Wolvin* samenkomen. Dat belooft wat! RS

Timo 3: Vette avonturen! (Turk. Strip2000). Tien jaar bestaat deze leuke kinderstrip van Alex Turk over het konijn Timo en zijn vrienden uit het bos alweer! De voorpublicatie is in *Kidsweek*. Alex, gefeliciflapstaart! RS

Trix 2 (Gremmen, Strip2000). Nare strips, bestaan die? Jazeker, *Trix* van Mars Gremmen, die in het stripblad *Sjosji* stond, is een goed voorbeeld. Een onsympathieke hoofdpersoon en dito bijfiguren, schurende humor en een explosieve tekenstijl waarvan de lezer soms ongemakkelijk in zijn stoel begint te schuiven. Maar hilarisch is het zeker. Het album bevat ook een paar pagina's *Popi de clown* – van hetzelfde sadistische laken een pak –, een strip die nog een paar keer in het zieltogende *Striparazzi* stond. RS

Universal War Two 1: De tijd van de woestijn (Barjram, Casterman). Deze tweede serie speelt zich driehonderd jaar na de gebeurtenissen van *Universal War One* af. Het begint qua verhaal sterk, qua tekenstijl zwakker en qua inkleuring is het geheel wat panisch. Toch overwint het goede verhaal en maakt het voor de sciencefictionfan vermakelijk. RSp

Walking Dead 16: De wijde wereld (Adlard/Kirkman, Silvester). De wereld ziet er ietsje rooskleuriger uit als Rick en zijn gezelschap kennis nemen van een nieuwe leefomgeving, Hilltop genaamd. Eenmaal op bezoek geweest blijkt dat zij een dure prijs voor hun relatieve geluk betalen. TdK

Walking Dead 17: Vrees het ergste

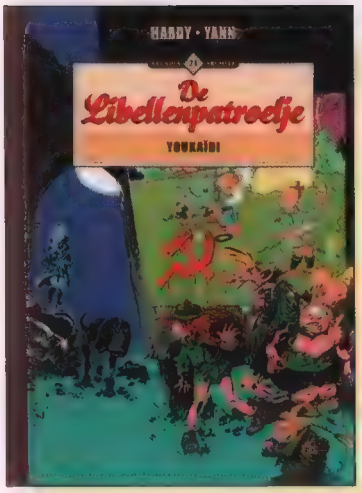

Een atypische padvinders-strip

De Libellenpatroelje is een strip over padvinders uit de jaren 1980. Een stereotiepe strip over dit genre is dit album zeker niet, zoals series als *De Beverpatroelje*, *3L* of *Kwik, Kwek en Kwak* als Jonge Woudlopers dat wel zijn. Maar dat viel wel te verwachten met de scherpe, bizarre en seksistische humor van tekenaar **Marc Hardy** en scenarist **Yann le Pennetier**.

Centraal in de strip staat een groep meisjesscouts. Omdat het door de auteurs bedoeld is als eerbetoon aan het werk van Willy Vandersteen is één van de vreemde types van deze groep, de lange slungelachtige Panlat die te pas en te onpas de kreet Youkaïdi slaakt, opgehangen aan het personage Sidonia uit de *Suske en Wiske*-strips. Verder betreft het de hitsige Kalfskop, het dikkerdje Schildpad en de ondermaatse en met rechtopstaande paardenstaarten getooide Kevertje. Samen met de knappe akela ontmoeten zij een groep andere scouts, een jongensgroep, en lopen er vervolgens allerlei verhaallijnen schijnbaar willekeurig door elkaar heen.

Hardy probeert *De Libellenpatroelje* de sfeer van de naoorlogse strips van Vandersteen mee te geven. Dat blijkt ook uit de omslagtekening waarop Suske en Wiske staan afgebeeld. Hij kreeg de erven Vandersteen zo ver om akkoord te geven op deze parodiërende tekening. *De Libellenpatroelje* is wisselend hilarisch, bizar, flauw en onsamenhangend. TdK

Arcadia Archief 24: De Libellenpatroelje: Youkaïdi

Hardy & Yann
Arcadia 2013
ISBN 978-94-9165704-7
Prijs €19,95
48 pagina's
Zwart/wit (hk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

(Adlard/Kirkman, Silvester). De wrede bende van Negan, die ook Hilltop afperst, gaat keer op keer de strijd aan met de gemeenschap van Rick, met een weerzinwekkend dieptepunt tot gevolg. Het gaat in deze aflevering al helemaal niet meer over *'walking dead'*; zij dienen als achtergronddecor voor puur menselijke primaire emoties. Gaaf! TdK

Zeven 9: Zeven personages (Calvez/Duval, Silvester). Het verhaal draait om de verdachte dood van de zeventiende-eeuwse Franse toneelschrijver en acteur Molière. In het echt werd Molière onwel tijdens één van zijn komedies die de spot dreef met ziek zijn, en stierf thuis. In dit overgedramatiseerde verhaal moet er een deskundige uit de hel geraadpleegd worden om de waarheid vast te stellen. Fraai getekend, maar het vliegt qua scenario wat uit de bocht. TdK

ADVERTENTIE

Bul Super
Stripboekhandel
– sinds 1976 –
Vanouds de grootste!
Nieuw in de winkel:
Een zeer uitgebreid assortiment van antiquarische en uitverkochte titels in zeer goede staat
voor de normale prijs van €7,50!
Voor het verdere aanbod:
Zie www.bulsuper.nl

ADVERTENTIE

Strijensedijk 3
3295 KL 's-Gravendeel
Tel.: 06-16110888
info@profbarabas.nl
Stripwinkel Prof Barabas
Uw winkel voor antiquarische strips!
▶In- en verkoop van strips
▶25.000 titels op voorraad
▶Walt Disney en Vandersteen
▶Originele tekeningen
▶Stripgadgets en striphoesjes
In onze galerij zijn originele tekeningen te koop van diverse auteurs!
Kom eens kijken in onze nieuwe winkel in 's-Gravendeel
Internetwinkel www.profbarabas.nl

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

AKIM.nl

Waarom bestellen bij akim.nl ?

- Snelle service
- Uit voorraad leverbaar
- Snel en gemakkelijk betalen
- Niet goed geld terug

Vragen? mail naar info@akim.nl

AKIM

Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

•STRIPS•GAMES•MANGA•

SPECIAALZAAK

EPPO

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel. 040 - 2 441 882 • www.eppo.nl

[SERVICE SPREAD]

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

- ***t/m 31 december 2013*** *Expo 'Jan Kruis en Thé Tjong-Khing – Toptekenaars van tachtig', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- ***t/m 31 december 2013*** *Expo 'Weet ik veel. Gewoon een vogel – De natuur van Peter van Straaten', Kasteel Groeneveld, Groeneveld 2, Baarn, info: www.kasteelgroeneveld.nl*
- ***t/m 5 januari 2014*** *Expo 'Gaultier/Le Roy - Gauguin', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 11 januari 2014*** *Expo 'Lang zal ze leven!', jubileumtentoonstelling van Barbara Stok, Centrum Beeldende Kunst Groningen, Trompsingel 27, Groningen, info: www.cbkgroningen.nl*
- ***t/m 19 januari 2014*** *Expo 'Olivier Grenson – 25 jaar creativiteit', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 2 februari 2014*** *Expo 'Dik Bruynesteyn – 65 jaar sporttekeningen', Museum van de Twintigste Eeuw, Krententuin 24, Hoorn (NH), info: www.museumhoorn.nl*
- ***t/m 1 maart 2014*** *Expo Strips! – 200 jaar Nederlands beeldverhaal, Museum Meermanno/Huis van het boek, Prinsessegracht 30, 's-Gravenhage, info: www.meermanno.nl*
- ***t/m 2 maart 2014*** *Expo 'Wordt Vervolgd wordt vervolgd', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- ***t/m 2 maart 2014*** *Expo 'Will Eisner- Van The Spirit tot de grafische roman', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 2 maart 2014*** *Expo 'Willy Vandersteen vertelt', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- ***30 januari t/m 2 februari 2014*** *41e Festival International de la Bande Dessinée, Angoulême, Frankrijk, info: www.bdangouleme.com*
- ***9 februari 2014*** *Stripbeurs Nijdrop, Kloosterstraat 9, Opwijk, België, info: www.nijdrop.be*
- ***16 februari 2014*** *Tsunacon, Erasmus Expo & Congrescentrum, Burgemeester Oudlaan 50, Rotterdam, info: www.tsunacon.nl*
- ***8 t/m 9 maart 2014*** *De Stripdagen, Evenementenhal Gorinchem, Franklinweg 2, Gorinchem, info: www.destripdagen.nl*
- ***31 mei t/m 1 juni 2014*** *Stripdagen Haarlem, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- ***13 t/m 15 juni 2014*** *Anime 2014, World Forum, Churchillplein 10, 's-Gravenhage, info: www.animecon.nl*
- ***19 t/m 22 juni 2014*** *Internationaler Comic Salon Erlangen 2014, Erlangen, Duitsland, info: www.comic-salon.de*
- ***16 augustus 2014*** *16e Kamper Stripspektakel, Kampen, info: www.kamper-stripspektakel.nl*
- ***30 t/m 31 augustus 2014*** *29e Brabants Stripspektakel, Health & Sports Club Valkencourt, Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.brabantsstripspektakel.nl*

Will Eisner in het Belgisch Stripcentrum

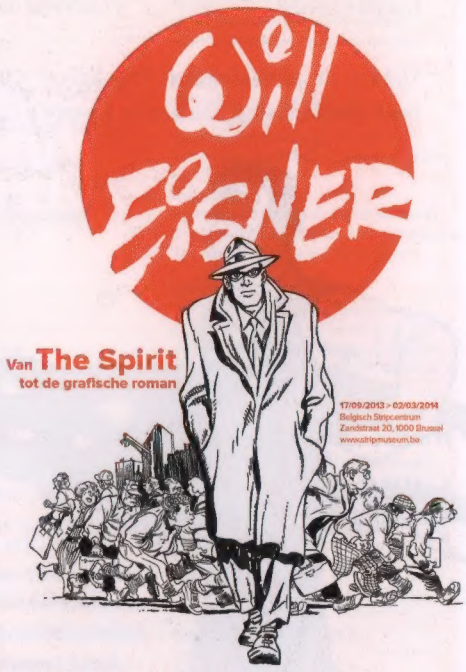

De Amerikaan Will Eisner (1917-2005) wordt als één van de grondleggers van het moderne stripverhaal beschouwd. Zijn werk staat centraal in een grote tentoonstelling in het Belgisch Stripcentrum in Brussel die loopt tot en met 2 maart 2014.

Eisner is beroemd geworden om de superhelden-pastiche *De Spirit* en zijn latere grafische romans. Met de Spirit, een stripheld zonder superkrachten en gehuld in een kenmerkend blauw pak met vilthoed, debuteert hij in 1940 in de zondagbijlage *Weekly Comic Book*. Dat heet al snel *The Spirit Section* en is een supplement van de *Chicago Tribune*. In 1973 maakt *De Spirit* zijn opwachting in Nederland en wel in het weekblad *Kuifje*. Albums volgen er vanaf 1976, eerst bij Semic Press later bij Blue Cirkel en Arboris. In 2008 komt de held ook op het witte doek terecht.

De oorsprong van de term 'grafische roman' wordt vaak verbonden met de uitgave van *A Contract with God* in 1978 (pas in 1990 bij Sherpa in een Nederlandse vertaling). Eisner is dan zestig jaar en begint meer en meer verhalen met diepgang en gelaagdheid te maken, waaronder *Last Day in Vietnam* en *Fagin the Jew*.

FOTO DANIEL FOUSS

Will Eisner is in zijn carrière ondermeer beloond met een oeuvreprijs in 1972, uitgereikt door The Academy of Comic Book en met de Grote Prijs van Angoulême in 1975. In 1988 ontstaan de naar hem vernoemde Eisner Awards, die uitgroeien tot de belangrijkste stripprijzen in De Verenigde Staten. TdK.

Meer info: zie agenda.

[SERVICE SPREAD]

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

> WAARHEEN?

De Stripvos 2013 is uitgereikt aan **Syntra**, de organisatie die beroepsgerichte opleidingen aanbiedt. Daaronder is de opleiding tot stripauteur die al drie jaar lang wordt gegeven op de Campus van Brugge. De docenten van deze opleiding zijn de striptekenaars Marc Verhaegen en Fritz van den Heuvel en grafisch vormgever Hans Dijckmans. De prijs wordt uitgereikt door het Stripgilde, de belangenvereniging voor Vlaamse stripauteurs en is bedoeld voor personen of instellingen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de Vlaamse stripwereld.

De Belgische **Lisa Janssen** is de winnaar geworden van de publieksprijs van de wedstrijd om de *European Collector of the Year*, georganiseerd door verzamel- en veilingsite Catawiki.
Janssen verkreeg de meeste stemmen dankzij een uitgebreide en goed gecatalogiseerde *Donald Duck*-verzameling.

FOTO L. MOOIJ

Tijdens de ledenvergadering van Het Stripschap op 5 oktober droeg Meerten Welleman na 11 jaar voorzitterschap de hamer over aan de Rotterdamse galeriehouder **Christian Ouwens**. Welleman blijft nauw betrokken bij Het Stripschap, voorlopig in de rol van secretaris.
René Wanders is de nieuwe penningmeester; hij volgt Theo van Anraad op die na 35 jaar stopt! Andere nieuwe bestuursleden zijn **Richard Reiman**, met *Stripnieuws* en public relations in zijn portefeuille, en **Sander Dieben**, die stripwinkels, donateurs en De Stripdagen onder zijn hoede neemt.

Tijdens de uitreiking van The British Comic Awards op 22 november heeft **Garen Ewing** *The Young People's Comic Award* gewonnen voor de drie delen van zijn klare-lijnstrip *De regenboog orchidee*, dat in Nederland is uitgegeven door Silvester.

Op 22 november heropende **Stripsmagazijn** haar deuren. De stripwinkel in Hilversum van eigenaar Koen van Heijst heeft een nieuw onderkomen gevonden aan de Gijsbrecht van Amstelstraat 187.
Meer info: *www.stripsmagazijn.nl*

Het in oktober verschenen stripboek *Doel* van **Jeroen Janssen**, waarin hij zijn persoonlijke kijk biedt op het polderdorp Doel dat

FOTO SARAH MCINTYRE

RECHTS - In het bijzijn van een horde schoolkinderen ontvangt Garen Ewing in het gemeentehuis van Leeds zijn prijs uit handen van organisator Adam Cadwell (links).

plaats moet maken voor de uitbreiding van de Antwerpse haven, heeft in het Franse Clermont-Ferrand de *Prix du Carnet de Voyage International* gewonnen. Het is het best te vertalen met de prijs voor het beste internationale reisdagboek.

Na dertien jaar sluit stripwinkel **Albumzeit** in het Duitse Viersen, vlakbij Venlo, definitief de deuren. Eerder waren de openingstijden al beperkt tot een paar dagen in de maand. De winkel werd ook regelmatig bezocht door Nederlandse stripliefhebbers uit de grensstreek. Eigenaren Guido Stock en Jens Ernesti starten wel vanaf eind januari 2014 een nieuwe winkel in Berlijn (Knobbelsdorfstrasse 33), maar ja, dat ligt weer een stuk verder weg.
Via *www.albumzeit.de* blijven postbestellingen wel mogelijk.

> WAARVOOR?

Op 27 oktober overleed **Rolf de Ryck** die woonde in het Vlaamse 'stripdorp' Temse en bekend stond als stripliefhebber en kenner van het oeuvre van Willy Vandersteen.
Hij werkte mee aan de Willy Vandersteen-bio- en bibliografie uit 1994. De Ryck – een achterneef van burgemeester Luc de Ryck van Temse – overleed op vakantie in Spanje aan een plotselinge hartstilstand tijdens een fietstocht. Hij werd 57 jaar en laat een vrouw en drie kinderen achter.

Op 2 december 2013 is in haar woonplaats Amsterdam illustratrice **Mance Post** overleden.
Post debuteerde in 1946 als illustratrice. Zij heeft boeken van veel auteurs geïllustreerd, onder wie Annie M.G. Schmidt, Rita Törnqvist-Verschuur, Han G. Hoekstra, Guus Kuijer en Toon Tellegen.
Voor de illustraties in Tellegens *Midden in de nacht* ontving ze in 2006 een Zilveren Penseel.
In 2007 was ze de eerste illustrator die de Max Velthuijs-prijs ontving, een oeuvreprijs voor illustratoren van kinderboeken. Ze werd 88 jaar.

Umberto Panini is op 83-jarige leeftijd in Modena overleden. Hij was de laatste overlevende van de vier broers die in de jaren 1960 grote successen boekten met de uitgave van voetbalstickerplaatjes met bijbehorende plakboeken. Later kwamen daar ook andere onderwerpen bij, zoals wielrennen en tekenfilmfiguren. Panini startte later met het uitgeven van striptijdschriften, strips en kinderboeken.

→ WINNEN

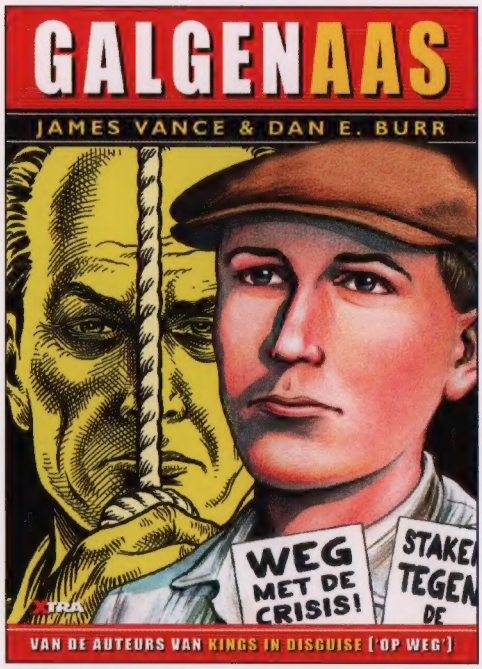

Onlangs verscheen bij uitgeverij Xtra de vertaling van de tweede grafische roman van James Vance en Dan Burr over Fred Bloch. *Galgenaas* (oorspronkelijke titel *On the Ropes)* is een verhaal dat zich afspeelt in de roerige jaren 1930 in het bijna bankroete Amerika. *Stripschrift* geeft in samenwerking met de uitgever vijf exemplaren van *Galgenaas* cadeau aan inzenders van het goede antwoord op de vraag:

Wat is de oorspronkelijke titel van het eerste deel uit 2006, dat in Amerika een Harvey Award won en in 2011 ook verscheen bij uitgeverij Xtra?

Stuur het antwoord vóór 1 februari 2014 naar
Vance/Burr-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan vijf goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Roodbaard-prijsvraag *Stripschrift 433*:
We vroegen naar de naam van het schip van Roodbaard. Dat bleek voor de vele Roodbaard-fans geen groot probleem. Het juiste antwoord, De Zwarte Valk, werd ons dan ook veel toegestuurd. Loting bepaalde de volgende winnaars van de bundeling van de eerste twee verhalen zoals die onlangs door Sherpa is uitgegeven: **Jaap Jan Bruinsma** (Assen), **N.A.A. Hendriks** (Heerhugowaard), **Peter Poelmans** (Hasselt, België), **Laurens Westdorp** (Den Hoorn), **Henny van Zelst** (Rijswijk). Allemaal gefeliciteerd!

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 46 • NUMMER 6 (435) • DECEMBER 2013

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkers
Ruud Booms, Peter Breedveld, Marq van Broekhoven, Daniel Fouss, Geert van Gheluwe, Erik van der Hoeven, Jakari, Frits Jonker, Just de Leeuwe, Jona Lendering, Fred Marschall, Sarah McIntyre, Michel van Merriënboer, L. Mooij, Bert Post, Kees Ribbens, Dik Rondeltap, Annette Schalkers, Marc Sleen, Rik Spanjers, Erwin Suvaal, Rudy Vrooman

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurther-prijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Jakari

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl
@Stripschrift
Stripschrift

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €50,00
België €53,00
Other countries €67,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Maximaal 2 abonnementen per adres.
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

WINTERPRET

Schande

van Straaten

Onfatsoenlijke tekeningen voor op het nachtkastje

In de boekhandel € 16,90

www.deharmonie.nl

WEERGALOOS GRAPPIGE BUNDEL

GUMMBAH

DE AVONTUREN VAN WIM KUT

DE HARMONIE

In de boekhandel € 17,50

www.deharmonie.nl

PAUL FAASSEN

DIEREN ZONDER HONGER

Genadeloos grappige tekeningen over huisdieren en hun baasjes

In de boekhandel € 14,90

www.deharmonie.nl

SIGMUND

drieëntwintigste sessie

Nieuwe avonturen van de populairste psychiater van Nederland In de boekhandel € 9,90

www.deharmonie.nl